

VEJLE AMTS AARBØGER

UDGIVNE AF

VEJLE AMTS HISTORISKE SAMFUND

1929

KØBENHAVN
I KOMMISSION HOS LEHMANN & STAGE

1929

BLADE AF EN GAMMEL LÆRERSLÆGTS HISTORIE

I.

VED STIFTSPROVST P. BARSØE, AALBORG

Hvad jeg her vil prøve paa at nedskrive, kan jeg bedst betegne som nogle Blade af en gammel Lærerslægts Historie, der ikke gør Fordring paa at give en nogenlunde udtømmende Tids- eller Slægtshistorie, men kun vil fæstne nogle Træk af denne Slægts Historie, væsentlig paa Grundlag af mundtlige Overleveringer indenfor Slægten. Denne synes i det hele at have haft mere Trang og større Evne til mundtlig Meddelelse end til skriftlig Fremstilling, hvad der har vanskeliggjort mit Arbejde noget. Dog maa jeg med Hensyn til de forskellige Slægtsgrene vise hen til »Nogle Meddelelser om Lærerslægterne Rafn, Smith og Barsøe«, der i Aaret 1900 blev samlede og udgivne for Slægten af Frøken Cathrine Pedersen.

Naar jeg nu forelægger disse Slægtsoverleveringer for en større Kreds, er det i den Tanke, at de ikke blot kan have Interesse for en Del af den nu vidtforgrenede Slægt, men ogsaa for andre ved ligesom i et Længdesnit at give et Indblik i vort Fædrelands Historie, og da det drejer sig om en gammel Lærerslægt, særlig i den danske Folkeskoles Historie.

Idet jeg nævner den danske Folkeskole, maa jeg dog foretage en yderligere Begrænsning, idet den gamle

Lærerslægt, som det vil vise sig paa de følgende Blade, saa godt som udelukkende har holdt sig til den danske Landsbyskole. Det er først i den allernyeste Tid, saa vidt da mig bekendt, at nogen af Slægten er søgt ind i Købstadskolen. Den har aabenbart følt sig bedst hjemme paa Landet, blandt Landsbyens Befolkning.

Paa Forhaand ønsker jeg at gøre opmærksom paa, at det ikke er fremragende, banebrydende Personligheder, der vil møde os i denne Skildring, men jævne, efter mit Skøn, brave og dygtige Mennesker. Men netop derfor turde deres Liv og Gerning saa meget mere have en typisk Betydning og kunne staa som Udtryk for, hvorledes Livet i mange Kredse formede sig i vort lille Land i fordums Dage.

Den Egn, som Slægten, det her drejer sig om, fører os hen til, og hvor den i et Par Hundrede Aar har siddet inde med adskillige af dens Lærerebøder og givet sit Bidrag til Befolkningens Oplysning og Udvikling, er ogsaa ret begrænset, idet i hvert Fald Hovedparten af dem, der bliver omtalt, har levet deres Liv i det Stykke af det sydøstlige Jylland, som ligger mellem de tre Byer Kolding, Fredericia og Vejle i Elbo, Holmans og Brusks Herreder.

Det er, som de, der kender denne Egn, ved det, en baade frugtbar og smuk Egn med Mark og Eng og Skov, med Bakker og Dale, med Vandløb og smaa Søer. Den er ogsaa nu ret skovrig, men i fordums Dage var der sikkert langt større Skovstrækninger. Igennem den snor sig fra Vejle Fjord til Kolding Fjord den herlige Elbodal, hvis Navn er vel kendt ogsaa fra vore sidste Krige. Her findes vel adskillige større Gaarde, men saa godt som ingen Herregaarde. Adelens Sædegaarde blev nemlig nedlagt i Frederik II's Tid og kom i Kronens Eje og vedblev at være Krongods

i ca. 200 Aar, indtil man begyndte at bortsælge Ryttergodset omkring 1765. Beboerne var altsaa enten selvejende Bønder eller Fæstere under Kronen, der vistnok gennemgaaende havde det godt og vel gjorde en Del Ægter, men ikke egentligt Hoveriarbejde. I Svenskekrigens Tid led denne Egn meget, og adskillige Gaarde stod øde og forladte.

Bondestanden paa denne Egn har sikkert fra gammel Tid været mere selvstændig og velstillet end paa mange andre Egne og derfor ogsaa havt Betingelser for en større Udvikling. Og jeg har det bestemte Indtryk, at ogsaa Naboskabet til Hertugdømmet Slesvig har givet sit Bidrag til dens Udvikling, ligesom det ogsaa kan spores i denne Slægts Liv og Virksomhed, at den dernede fra har faaet forskellige Impulser, som ikke har været uden Betydning for den.

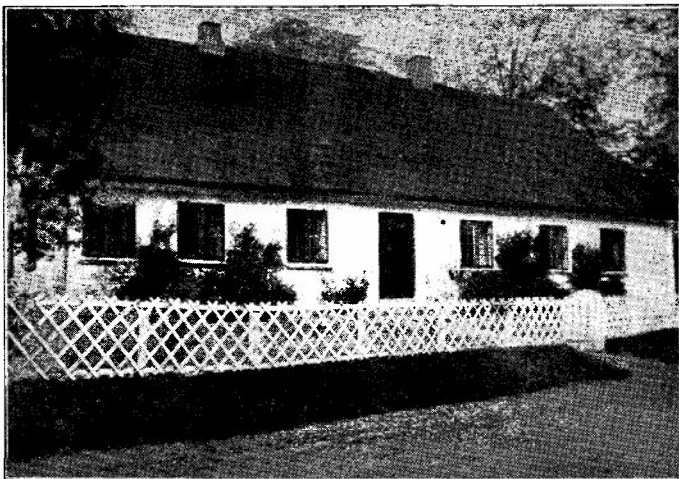
Den første i Slægten, der vides om, er en Mand ved Navn *Hans Jakobsen Rafn*, der er født omkring ved 1660. Han skal have været Skipper i Flensborg, men boede senere i Sønder Vilstrup ved Kolding. Sandsynligheden taler for, at han ogsaa stammer fra denne Egn. Paa Svenskekrigens Tid er der i Holmans Herred en Herredsskriver ved Navn *Jens Pedersen Rafn*, der bor i Skærup, og en af dennes Sønner, Peder Jensen Rafn, boede i Haastrup og var Herredsskriver i Brusik og Holmans Herreder fra 1664—1670. Hans Jakobsen Rafn havde en Søn, *Jakob Hansen Rafn*, f. 1688. I sin Ungdom skal han have faret til Søs ligesom Faderen, men da han ikke kunde taale Søen og efter gamle Beretninger var en vellært Mand, blev han ansat som Skoleholder i Haastrup, en mindre Landsby i det store Smidstrup Sogn.

Da Frederik IV lod opføre sine 240 Skoler omkring i Rytterdistrikterne, fik Kolding Rytterdistrikt 25 Sko-

ler, og en af disse blev bygget i Smidstrup By for hele Sognet. Til denne forflyttedes Jakob Hansen Rafn i 1721 og forblev der indtil sin Død i 1761. Efter Frederik IV's Instruktion skulde Præsten til disse Skoler foreslaa en Person til Skolemester, der kan oplære Ungdommen i Luthers lille Katekismus samt Regnen og Skriven, og denne Person skal af Provsten i Amtmandens Overværelse examineres, og, naar han er dygtig befunden, antages han af Amtmanden og Provsten. Jakob Hansen maa altsaa have øvet sin Skolemestergerning i Haastrup saa godt, at han er bleven dygtig befunden til denne betydeligere Stilling.

Frederik IV's Skolebygninger er kun farvelige i Sammenligning med Nutidens Skoler. De indeholdt Forstue, Skolestue, Dagligstue og Sengekammer foruden Spisekammer og Køkken. Men set med Datidens Øjne tog de sig ganske anderledes ud. Det var jo ogsaa fattige Tider den Gang for den danske Bondestand, og disse grundmurede Bygninger med ret høje Stuer syntes derfor anseelige i Befolkningens Øjne. Der fortælles, at Jakob Hansens Fader skal have sagt til sin Søn, at det var et helt Palads, han flyttede ind i, og at de unge Lærerfolk heller ikke nænnede at benytte Stuerne til daglig Brug, men opholdt sig i Køkkenet, hvor der paa det aabne Ildsted fyredes med stort, usavet Brænde.

Da Skolemesteren efter Instruksen skulde undervise al Ungdommen, Drengene og Piger, i de Byer, som er den ham anbettede Skole underlagt, og Børnene, om ikke før, saa snart de er 5 Aar gamle, alle flittig skal søge Skolen, har det været en stor Flok, Jakob Hansen Rafn har haft at arbejde med. Han virkede i Smidstrup Skole i 40 Aar. Han var 2 Gange gift, første Gang med Maren Gjermandsdatter, efter Kirke-

Den gamle Smidstrup Skole.

bogen Datter af gamle Gjermand i Tiufkjær, og anden Gang med Johanne Hansdatter Koed, der skildres som en djærv og dygtig Kvinde, Datter af Gaardejer Hans Koed af St. Velling, og havde med sine to Hustruer en talrig Børneflokk, af hvilke dog adskillige døde som smaa.

I Landsarkivet i Viborg, som velvilligt har bistaaet mig med at fremskaffe enkelte Oplysninger, findes et Arveafkaldsbrev fra to af Sønnerne, saalydende:

»Vi underskrevne tvende Brødre, Hans Jacobsen og Gjermand Jacobsen, barneføed udi Colding Huus Amt udi dend Kongelige Skole i Smidstrup Sogn og By, haver bekommen vores Mødrene Arv, som var os tilfalden efter vor Sal. Moders Død og iligemaade haver vor Fader tillige med vores Stiftmoder fornøjet os og givet os, hvad os kunde tilfalde efter hans Død, naar det behager den gode Gud at bortkalde ham fra denne

Møjsommelige Verden ved en salig Død, saa at vi da efter vores Faders Død ikke haver vores Stiftmoder noget at fordre eller nogen Arvepart mere at kræve i ringeste Maade eller at tiltale endten hende eller hendes, derpaa haver vi givet hende dette afkalds Brev paa Stemplet Papir og med begge vores Hænders Underskrifter.«

København, 5. Juni 1752.

En af Sønnerne af sidste Ægteskab hed ogsaa Hans; han blev født 11. Januar 1737. Han antog Navnet Koed efter sin Moder, saa hans fulde Navn har været *Hans Jakobsen Koed*. Efter i nogle Aar at have bistaaet Faderen i hans store Skole, blev han dennes Eftermand som Skoleholder i Smidstrup, men døde af Tyfus allerede i 1764. Han var ugift.

En ny Lærer skulde nu antages. Det blev *Steffen Christian Smith*. Han stammede fra Sønderjylland, idet han var født i Løjt Sogn ved Aabenraa 1739, hvor hans Fader, Hans Christensen Smith, den Gang var Lærer. Moderen hed Anne Elisabeth Steffensdatter og stammede fra Holsten. Det var i 1739, at Kristian VI ved Reskript af 9. November søgte at faa dansktalende Præster og Skolelærere ansat i den indkorporerede Del af Slesvig. Men for Hans Christensen Smith gik det den modsatte Vej, idet han 1739 blev kaldet til Lærer ved Pjedsted Skole ved Fredericia.

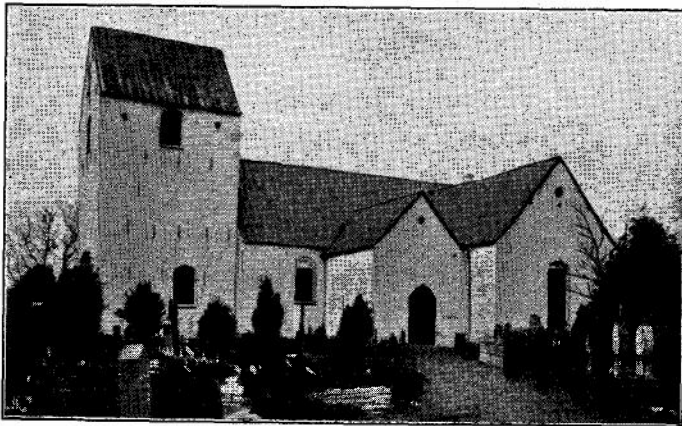
Holmans Herreds gejstlige Skifteprotokol oplyser, at der 30. September 1749 blev afholdt Skifte i Pjedsted Skole efter Hans Christensen Smiths afdøde Hustru Anna Elisabeth Stephansdatter. Der var 3 Børn: Stephan Hansen, som der angives som 8 Aar gl., Christen Hansen, 4 Aar, og Niels Hansen, 8 Uger gl. Det bemærkes, at Børnenes nærmeste Venner var »langt borte

udi Holstein boendes«, hvorfor der var tilkaldt et Par Gaardmænd af Pjedsted. Der tillagdes hver af Sønerne 50 Sletdaler.

1770 den 23. Juni er den gejstlige Skifteret atter tilstede i Pjedsted Skole, bestaaende af Provst Niels Høstmark, Pjedsted, som Skifteforvalter og som Assessorer Hr. Jacob Elling, Sognepræst for Smidstrup og Schierup, og Hr. Hans Schousboe, Sognepræst for Gauerlund. Da er Skoleholder Hans Christensen Smidts anden Hustru, Anna Davidsdatter, afgaaet ved Døden, og »Steervboets« Effekter og Løsøre skal vurderes til Deling mellem Enkemanden og 6 Børn af andet Ægteskab. »Til samme Tid og Sted er tilstede Skoleholderen fra Smidstrup Stephan Christian Smidt saavel paa sine Halvsøskendes Vegne som Formynder og sin Broder Christen Smidts Vegne«. Forretningen er derfor underskreven bl. a. af St. Chr. Smidt.

Efter sin Konfirmation var Sønnen Steffen Christian bleven antaget som Skriver paa Auditørens Kontor ved et Rytterregiment, der laa i Pjedsted. I 1756 begyndte den store Syvaarskrig. Danmark holdt sig som bekendt neutral, men maatte holde en kostbar Hær i Holsten til Beskyttelse af Grænsen. 1762 besteg den Gottorpske Prins, Karl Peter Ulrik, Ruslands Trone som Czar Peter III, og da Danmark ikke vilde give det Gottorpske Slesvig tilbage, saaledes som han krævede, lod han en Hær rykke ind i Mecklenburg. Under Anførsel af den franske General St. Germain rykkede en dansk Hær paa 30000 Mand nu ind i Mecklenburg, og de to Hære stod lige overfor hinanden. Steffen Christian Smith var med her, og han fortalte senere om, at Sablerne var slebne, og alt beredt til Slag, da der kom Underretning om, at Kejseren var bleven afsat og myrdet. Steffen Christian vendte tilbage som

Korporal og blev nu kaldet til Lærer i Smidstrup. Man ser, at Vejene til Lærergerningen var af ret forskellig Art den Gang. En af de Omstændigheder, som sikkert ogsaa har bidraget til, at Valget faldt paa Steffen Christian Smith, var, at Jakob Hansen Rafn (eller Koed) efterlod sig en Datter, *Maren Jakobsdatter Koed*, f. 13. Juni 1744. Med hende blev han trolovet 7. Juni 1764. Trolovelsen anføres i Kirkebogen saaledes: »1764, 7. Juni,

Smidstrup Kirke.

trolovet Monsjør Steffen Christian Smith, Dansk Skoleholder i den Kgl. Skole i Smidstrup, og Maren Jakobsdatter Koed. Forlovere: Hr. Provst Høstmark af Pjested og Skovrider Haagensen af Follerup.« Skolelærerembedet blev saaledes bevaret for den gamle Lærerslægt.

Man havde ikke taget fejl i Valget af Skoleholder. Steffen Christian Smith siges at have været en af sin Tids dygtigste Lærere. Foruden det store Sogns egne Børn underviste han ogsaa Børn fra andre Sogne, som blev indlogerede omkring i Byen. Saaledes skal den

senere Biskop over Lolland-Falsters Stift Rasmus Møller, der er født i Landsbyen Stoustrup udenfor Fredericia, have været blandt hans Elever, og det fortælles, hvad jeg dog ikke har faaet nærmere bekræftet, at han ved St. Chr. Smiths Død 31. Marts 1802 skrev et smukt Digt om sin gamle Lærer og offentliggjorde det i et Blad. Æren for den dygtige Skolegerning maa han dog maaske i nogen Maade dele med sin Hustru. Maren Skoleholders kunde man, trods de 11 Børn, der var i Ægteskabet, ofte finde inde i Skolestuen med sit Haandarbejde, og hun hjalp trolig sin Mand med de smaa Børns Undervisning, altsaa en Slags Lærerinde i den danske Almueskole, længe før man vovede sig til det i sig selv saa naturlige Skridt at bruge ogsaa Kvinderne i Skolens Tjeneste. Hun siges at have været mere godmodig overfor Børnene end hendes Mand, der trolig nok har bevaret visse Minder fra Tjenesten i Hæren.

Hvordan var nu Forholdene i et saadant Lærerhjem? I »Bidrag til den danske Folkeskoles Historie 1784—1818« siger Joachim Larsen: »Lærerne var jammerligt lønnede, og Standen rekruteredes derfor af Personer, der hverken havde almindelig eller pædagogisk Dannelse. For at leve maatte de drive anden Næringsvej, forsømte derved deres egentlige Kald og levede desuagtet i Armod og Foragt.« Men selv om dette maaske har passet i mange Tilfælde, har der sikkert været mange hæderlige Undtagelser, og til disse synes den Lærerslægt, der her er Tale om, at have hørt. En Broder til Steffen Chr. Smith, Niels, blev Lærer i Gaarslev og skal have været gift med en Provstedatter. Og de 5 af Børnene i Smidstrup Skole, der naaede frem til voksen Alder, træffer vi i følgende Stillinger: 2 af Døtrene blev gift med Gaardmænd, den ene af

disse i Smidstrup Sogn, 1 Datter med Faderens Hjælpe- lærer, 1 Søn blev Lærer i Houer ved Vejle («Morbror Jakob», som vi senere vil komme tilbage til) og 1 Søn, Hans Smith, blev juridisk Kandidat og døde som Hospitalsforstander og Prokurator i Kolding 1815. Rimeligt er det vel ogsaa, at den gennem flere Slægt- led fortsatte Lærergerning har sat sit Præg paa Slæg- ten og løftet den op paa et noget højere Niveau end almindelig var Tilfældet.

Skiftet, der blev afholdt i Smidstrup Skole, efter at Maren Jakobsdatter Koed i ærbødigt Promemoria til Skifteforvalteren har meddelt sin Mands Død 25. Marts 1802, tyder i samme Retning. Det oplyser, at en Datter, Johanne, gift med Selvejrbonden Søren Jørgensen i Fredsted By, Starup Sogn, i 1797 havde givet Afkald paa sin Arv, da hun som Fædrearv og Mødrenearv havde faaet 100 Rbdlr. Courant Mønt. Sønnen Hans, der er Hospitalsforstander, har faaet 50 Rbdlr. og givet Afkald 26. Febr. 1801. Datteren Anne Elisabeth har faaet 66 Rbdlr. og 4 Mark dansk Cour. Datteren Anna Maria har faaet Bevilling til at være sin egen Værge med Gaardmand Peter Koed som Ku- rator og begærer, at Moderen maa blive siddende i uskiftet Bo, og endelig faar Sønnen Jakob, 23 Aar gl., for hvem Selvejergaardmand Søren Jensen Quist er beskikket til Kurator, tillagt 120 Rbdlr.

Vi følger nu Slægtens Historie videre ved at følge den Datter, der som ovenfor nævnt blev gift med Faderens Hjælpe lærer. Hendes Navn var Anna Marie Smith, og hun var født 19. Decbr. 1776. Faderen, Steffen Christian Smith, blev i Begyndelsen af Aaret 1802, altsaa i en Alder af 62 Aar, ramt af Apoplexi og døde efter 6 Ugers Sygeleje, 31. Marts 1802. Hans Hustru overlevede ham i 11 Aar, og det føjede sig

saaledes, at hun kunde blive boende i sit gamle Hjem.

Den 30-aarige *Niels Jensen*, der havde været Hjælpe-lærer i Smidstrup Skole, blev nemlig kaldet til St. Chr. Smiths Efterfølger, og allerede 15. Maj 1802 blev der begæret Lysning for »den vellærde Skoleholder i Smidstrup, velædle Hr. Niels Jensen Smidt og den dydædle Pige Anna Maria Stephansdatter Smidt.« Denne Niels Jensen, der var født i Gejsing ved Kolding som Søn af en Gaardejer, kom efter Forældrenes Død til en Skolelærer i Ø. Gjesten, arbejdede senere ved Landbruget, men øvede sig i sin Fritid i Læsning og blev først Huslærer og senere Hjælpelærer. Med Embedet i Smidstrup overtog han Navnet Smith eller Smidt. Det blev dog kun en kortvarig Gærning, han kom til at øve, thi allerede 18. Decbr. 1803 døde han efter mange Lidelser. Han skildres som en Mand af en retskaffen Karakter og meget arbejdssom, men noget heftig.

Efter hans Død findes et udførlig beskrevet Skifte, foretaget 18. Januar 1804. I Skolestuen fandtes bl. a. en grønmalet Egekiste med Nøgle og Laas og et grønmalet jærnbundet Egetræs Skrin, indeholdende Gangtøj, Linned m. m. I Skoleholderens Stue fandtes bl. a. et Slagbord, et Tinkrus, et 24 Timers Stueur, 1 Sølvlommeur, 12 Stkr. gl. Bøger, 2 Sølvspiseskeer, 4 do. Theskeer, 1 Egetræs Skatol med Skab, 5 Skilderier, 1 Spejl med 2 Lampetter, 1 Merskums Pibe med Sølvbeslag osv. I Sengekamret fandtes naturligvis mange gode Dyner. Desuden var der 6 Fag Ladehus af Egetræs Bindingsværk med murede og klinede Vægge, der var Niels Jensen Smiths private Ejendom, medens 4 Fag Hus i Gaarden ved nordre Side tilhørte St. Chr. Smiths Enke. Af Kreaturer var der 3 Køer, 2 Kvier og 9 Faar, vurderet til

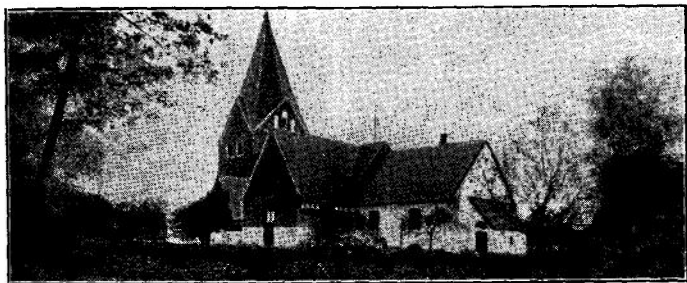
58 Rbdlr., den dyreste af Køerne var ansat til 13 Rbdlr. Til Boet hørte ogsaa en Ejendomslod paa 2 Parceller, Nord for Byen, 7 Skpr. 3 Fdk. Hartkorn, hvorpaa St. Chr. Smiths Enke havde meddelt Niels Jensen lovformeligt Skøde, og en Panteobligation af 13. Juni 1799 fra Selvejrbonde Enevold Hansen i Kragelund, Bekke Sogn, til Niels Jensen for 250 Rbdlr.

Med Fradrag af Begravelsesomkostninger, der udgjorde 25 Rbdlr., Udgifter til Læge og Medicin m. m., blev Boet vurderet til 764 Rbdlr. 5 Mark 8 Sk., hvilket Beløb deltes lige mellem Enken og Datteren Karen. Naar Pengenes Værdi tages i Betragtning, et ikke ringe Beløb i en Skoleholders Bo.

Til Niels Jensens Eftermand kaldedes *Peter Jensen Barsøe*, tidligere Lærer i S. Bjært ved Kolding, og han ægtede sin Formands Enke Anna Marie Smith, og den gamle Lærerslægt vedblev saaledes fremdeles at have hjemme i Smidstrup Skole.

Men hvorfra stammer nu denne nye Mand, der kom ind i Slægten? Peter Jensen Barsøe var født i Dalby Sogn ved Kolding, hvor hans Fader Jens Laursen eller Lauritsen, f. 6. April 1740, var Skoleholder og senere Degn. En Broder til Jens Lauritsen ved Navn Troels var Lærer i S. Bjært, og to af hans Sønner, Laurits og Hans, der antog Navnet Kragh, blev ogsaa Lærere. Og Jens Lauritsen havde ligeledes to Sønner, der blev Lærere, nemlig foruden Peter Jensen en ældre Søn, Jørgen, der afløste Faderen som Skoleholder i Dalby. Det var altsaa to ret udbredte Lærerslægter, der mødtes i dette Ægteskab mellem Peter Jensen Barsøe og Anna Marie Smith. Hvad Navnet Barsøe angaar, da stammer det fra Jens Lauritsens Hustru Cecilie Jørgensen eller Silla Jørgensdatter, der var en Skipperdatter fra Øen Barsø, en frugtbar og smuk Ø

i Gennerbugten i Løjt Sogn, født 6. Oktober 1737. Og Sønnerne i dette Ægteskab antog nu Navn efter deres Moders Fødeø, ligesom Jens Lauritsen ogsaa ofte blev kaldt med Navnet Barsøe. Der fortælles at han ved Siden af sin Lærergerning ogsaa var Træskomand, og at han under Overhøringen af Børnene udførte det finere Arbejde ved Træskoene, mens hans Hustru ved sin Spinderok rettede Smaabørnene — en gammeldags Skoleidyl!

Løjt Kirke.

Om dette Ægtepar i Dalby Skole maa der fortælles lidt nærmere, væsentlig efter J. Brodersen: »Fra gamle Dage«. Til Vonsild, som er Hovedsognet med Dalby som Annex, var der i Aaret 1768 kommen en Præst, Peter Feddersen, der havde Ord for at være »en ægte Herrnhuter«. Ved ham kom der en betydelig Vækelse i disse Sogne. Ogsaa Degn og Skoleholder Jens Lauritsen Barsøe og hans Hustru blev grebne og blev en god Støtte for Præsten, idet de ledede Samfundsmøder baade for Mænd og Kvinder. Om hans Død fortælles der, at efter at Hustruen var gaaet bort 20. Januar 1810, anede den gamle Degn, at han snart skulde følge efter. Og en Søndag efter endt Guds-tjeneste blev han tilbage i Kirken, og i den Tro, at

han var ene, kastede han sig paa sine Knæ foran Altret og udøste med høj Røst sit Hjerte for Gud, saa de, der stod udenfor, tydeligt kunde høre, at han bad først for sig selv, saa for sine Børn og derefter for hele Menigheden. Tilsidst tog han i Bønnen Afsked med Guds Hus, som han heller ikke kom til at betræde mere; thi snart blev han syg, og fire Uger efter sin Hustrus Død gik han bort. En Søn, Johannes, var kommen hjem fra Christiansfeld for at tage Afsked med Faderen, og denne lagde Hænderne paa ham og de andre Børn, der var til Stede, og nedbad Guds Velsignelse over dem. Lidt efter sagde Faderen til ham: »Se, der er de to.« »Hvilke to, Far,« sagde Sønnen. »Nu, de to Engle, der venter paa at bære min Sjæl hjem til Jesus. Ser du dem da ikke?«

Af Børnene blev ikke blot Sønnen Johannes, men ogsaa Datteren Mette Marie optaget i Brødre- og Søsterhusene i Christiansfeld. Og hos de andre Børn sporedes der en herrnhutisk Paavirkning, i hvert Fald var det Tilfældet med Peter Jensen Barsøe. Saavidt jeg har kunnet skønne, raadede der i den gamle Lærerslægt i Smidstrup Skole en gammeldags Gudsfrygt og Fromhed. Det fortælles om Anna Marie Smith, at hun nærrede meget uvenlige Følelser overfor Struenzee, fordi han afskaffede adskillige Helligdage og iøvrigt ogsaa for hans Forhold til Dronningen. En af hendes Sønner har fortalt, at naar han kom til hende og sagde: »Nu, gaar jeg, Mor,« lød hendes Svar altid: »Gaa med Gud, min Søn.« Men med hendes anden Mand kommer der nu en Kristendom med et noget herrnhutisk Præg. Han følte sig vistnok ogsaa i nogen Maade som Slesviger overfor de kongerigske Danske. Iøvrigt var han en stiltfærdig, flittig og retsindig Mand. Skulde han til Købstaden, gik han efter Skoletid, og som den

udmærkede Fodgænger han var, var han med Lethed tilbage fra Vejle i god Tid.

Hans Hustru Anna Marie skildres som en velbegavet Kvinde, en kærlig Hustru, en opofrende Moder, der vaagede over sine Børn, tjenstvillig og god imod fattige. Hun vilde gerne holde sine Drengene lidt finere end almindeligt, og mens Landsbydrengene ellers gik med blaa Lærreds Bukser, havde hendes Sønner gule Bukser, som hun selv farvede i en Vædske, der blev udtrukken af »gul Visse«. De levede et lykkeligt Samliv med hinanden og opdrog en ikke saa lille Børneflokk i Guds frygt og Nøjsomhed til retskafne og flittige Mennesker. Det blev jo fattige og trange Tider for vort Land i de nærmestfølgende Aar. Ogsaa de kom til at føle Statsbankerottens Følger og mistede ved Laan og Kaution 1000 Rdl. Men de stillede ikke store Fordringer til Livet, og Peter Barsøes Valgsprog var: »Mennesket maa virke saa meget det kan og overlade alt andet til den gode Gud«. I 1814 var Skolelæreren i Smidstrup ogsaa bleven Sogndegn og Kirkesanger. I 1827 blev der foretaget forskellige Forandringer med den gamle Skolebygning, og der blev bygget et Fag til den østre Ende. Indtil 1831 fik stadig alle Sognets Børn deres Undervisning i Smidstrup Skole.

Vi har for de ældre Slægtleds Vedkommende set, hvorledes Lærerne fik deres Uddannelse paa forskellige Maader, saaledes som det nu kunde føje sig, og den har jo sikkert nok ofte været noget mangelfuld. Imidlertid er vi nu naaet frem til et Tidspunkt, hvor der ved Oprettelsen af Seminarier blev givet de vorde Lærere en mere regelret og omfattende Uddannelse. 1786 aabnedes et Lærerseminarium i Tønder, 1791 fik Blaagaard sit Seminarium, og i 1794 kom

Seminariet i Brahetrolleborg til. Og de, som havde gennemgaaet et saadant Seminarium, havde ikke sjældent ret høje Tanker om deres egen Dygtighed, saaledes som der ogsaa ofte blev klaget over det, og var tilbøjelige til at se ned paa de Lærere, der havde en ringere Uddannelse. Joachim Larsens »Bidrag til den danske Folkeskoles Historie 1784—1814« omtaler det provisoriske Reglement af 10. Oktober 1806 om Fordringerne til Lærernes Uddannelse og Kancelliets Forslag af 1810 om, at de Lærere, der ikke opfyldte disse Fordringer, skulde gennemgaa et Kursus hos en dertil skikket Præst. Blandt de Præster, der holdt saadanne Kursus, nævnes ogsaa Pastor Lund i Starup ved Kolding. Hos ham gennemgik nu Peter Jensen Barsøe, der ikke havde Seminarieuddannelse, et Kursus sammen med Lærer Brøndum i Alminde og en Lærer til, underkastede sig en Prøve og fik i 1811 sit Examensbevis, og efter Ansøgning opnaaede han derved de samme Rettigheder som de seminarieuddannede.

Der fortælles i Slægten en lille Anekdote, som jeg ikke vil forholde mine Læsere, da den er ret karakteristisk. I Bredstrup Sogn, der ikke ligger langt fra Smidstrup, var der en Degn og Lærer ved Navn Velling. Da han hørte om Lærer Barsøes vel bestaaede Prøve, sagde han til ham: »Jeg hører, at Hans Majestæt Kongen har givet Dem lige Ret med os Seminarister, jeg vil foreslaa Dem, at vi bliver dus.« Det blev de saa, men senere blev vedkommende Degn gift med en Datter af eller Søster til Stedets Provst, og nu foreslog han Peter Barsøe, at de atter skulde sige De til hinanden, da det ikke var givet, at hans Svigerfader Provsten vilde synes om, at Barsøe sagde du til ham. Ogsaa deri indvilgede Peter Barsøe gerne. Imidlertid døde efter nogle Aars Forløb Lærer Vellings

Hustru, og nu foreslog han ved Lejlighed, at de paa ny skulde sige du til hinanden. Godmodig som Peter Barsøe var, gik han med ogsaa til dette Forslag, men erklærede rigtignok, at han nu heller ikke gik med til flere Forandringer, selv om Velling skulde blive gift med en Bispedatter!

Vi vender os nu til Børnene i Hjemmet i Smidstrup. I Anna Marie Smiths første Ægteskab var der en Datter, Karen, f. 13. Januar 1803, og i hendes andet Ægteskab var der 5 Børn, 2 Døtre, hvoraf den ene døde ung, og 3 Sønner. Som den ældste af Børnene maatte Datteren Karen ofte hjælpe sin Moder med det huslige Arbejde, der var ingen Tjenestepige i Hjemmet, som ung var hun nogle Aar i København. I 1831 blev hun gift med daværende Lærer ved Tiufkjær Skole i Smidstrup Sogn, *Niels Pedersen*. Denne var født i Gaarslev Sogn 17. Januar 1802, Søn af en Handelsmand Peder Nielsen af Gaarslev og Hustru Johanne Sørensdatter Buhl. Efter at være bleven Seminarist fra Lyngby Seminarium, der var oprettet som det andet Seminarium i Jylland ved kgl. Reskript af 30. August 1813, blev han først Lærer i det nyoprettede Embede i Tiufkjær, indtil han i 1845 blev kaldet til Lærer og Kirkesanger i Pjedsted, hvor han afløste en Svoger, der senere skal blive omtalt. Her virkede han i en lang Aarrække som en overmaade nidkær og dygtig Lærer, streng i Kravene til andre som til sig selv. Hans Hustru var en velbegavet og meget elskelig Kvinde, fra hvis Haand der foreligger en Del Slægts-optegnelser, som paa flere Punkter giver et godt Indblik i den Tids Forhold. En Søn, Herman Frederik Pedersen, senere kaldet Lundbjerg, blev Faderens Efterfølger i Embedet.

Den anden Datter, Johanne Cecilie Barsøe, der var

født 8. Aug. 1808, blev i 1830 gift med Lærer i Brøndsted ved Fredericia *Jens Dithlefsen*, født 1806 i Brøndsted Skole som Søn af Lærer Poul Dithlefsen, der stammede fra det frisiske, og Hustru Mette Kirstine Jagd, der var en Lærerdatter fra Højrup Skole i Herslev Sogn. Jens Dithlefsen var Seminarist fra Borris og omtales som en aandslivlig Mand og en dygtig Lærer, der i meget var forud for sin Tid. Han døde allerede i 1845 som Lærer og Kirkesanger i Pjedsted, omtrent et halvt Aar efter døde ogsaa hans Hustru, og en ikke lille Børneflok stod forældreløs tilbage. En i sin Tid velkendt Mand paa Fredericiaegnen, Forligsmægler Dithlefsen, var en af Sønnerne.

Men foruden de to Døtre var der i Peter Jensen Barsøe og Anna Marie Smiths Ægteskab 3 Sønner, der alle tre blev Lærere. Den yngste af disse blev Hjælpelærer hos sin Fader fra 1839 til 1847, da Peter Barsøe døde i en Alder af 70 Aar. Med hans Død ophørte den gamle Lærerslægt at have hjemme i Smidstrup Skole, men den havde da ogsaa siddet inde med Embedet igennem c. 125 Aar.

Men inden vi slutter denne Slægtshistorie, skal vi endnu følge de tre Sønner paa deres Livsbaner. De blev som sagt alle Lærere og havde alle faaet deres Uddannelse paa Lyngby Seminarium. Det laa jo i en ret betydelig Afstand fra Smidstrup, men enten gik man paa sin Fod den lange Vej derop, eller ogsaa fik man en Bondemand til at køre den lange Tur, paa hvilken man »bedede« forskellige Steder og overnattede i en Kro. Man førte selvsagt Fødevarer med sig paa en saadan Rejse, for at den ikke skulde koste for meget, thi rede Penge var der kun lidt af. De unge Seminarieelever tingedes ind hos Omegnens Beboere. Disse kaldte dem i Reglen »Seminariekarle«.

Fordringerne til Optagelse var naturligvis ikke ret store, men de maatte dog kunne noget mere end Almueskolen kunde give dem. Derfor gik de som oftest en Tid til Forberedelse hos en yngre seminarieuddannet Lærer. Den ene af de tre Sønner, saavidt jeg ved, den yngste, havde dog faaet en noget mangelfuld Forberedelse, efter Sigende fordi den mellemste af Brødrene ikke havde opnaaet første Karakter ved den afsluttende Examen, og Forældrene i Ærgrelse herover ikke vilde koste saa meget paa hans Uddannelse. Det, han særlig frygtede for, var nok Prøven i skriftlig Dansk, men efter hvad der fortælles, »laante« han Kladden til en af de bedre udrustedes Stil og forbedrede derved sine Chancer for at blive optaget. Og ved et ihærdigt Arbejde blev han snart en meget flink Seminarist og gik ud fra Seminariet med første Karakter.

Forstander paa Lyngby Seminarium var Sognepræst Chr. Plesner fra 1823—33 og Sognepræst N. Sidenius fra 1833—43. Undervisningen var efter vor Tids Begreber vistnok noget tør, men det var alligevel fornøjelige og frugtbare Aar for de unge. Ogsaa de politiske og nationale Rørelser fra 30'erne fandt Vej til de unge Seminarieelever. Naar en saadan Seminarist efter vel overstaaet Examen vendte tilbage til Hjemmet, blev der set op til ham som en Mand, der vel ikke kunde maale sig med Præsten, men dog var paa Vej til den lærde Stand. Den ældste af Brødrene har fortalt, at en Bondemand efter hans Hjemkomst fra Seminariet tog ham til Side og i megen Alvor spurgte ham, om han nu havde Ret til at kaldes Hr. ligesom Præsten. Jeg tænker, at Niels Christian Barsøe, der var ikke saa lidt af en Skælm, ubetinget har tilkendt sig selv Retten dertil.

Mærkeligt nok blev de tre Brødre efter hverandre

alle Lærere ved Taagelund og Bølling Skoler i Egtved Sogn med Bolig i Taagelund Skole. Det var et ret besværligt Embede med dets to Skoler, og Egnen blev af dem, der hørte hjemme i de frugtbare østlige Sogne, betragtet som den fattigere »Vesteregne«. Men som en poetisk Ven, Lærer Arrevad i Haastrup, skrev til den yngste, da han i 1847 som nygift drog dertil: »Markens Grøde skjænker Føde, det erkjender Brødre to«. Der var ogsaa en velvillig Befolkning i Sognet, en af dens Fornøjelser var det aarlige Vorbasse Marked, og naar de saa, oplivede af adskillige Kaffepunscher, kørte hjem derfra, vilde de køre omkap med hinanden. En Gaardmand med et Par smaa Heste indlod sig endogsaa paa at køre omkap med Kammerraaden fra »Nyberg Mølle«, men da hans Heste ikke kunde mere, kørte han ud til Siden, og idet han stod op i Vognen og svingede Hatten, sagde han: »Værsaagod, Hr. Kammerraad, Vejen er for Dem«. En anden Mand sagde til en af Barsørerne ved hans første Besøg: »Mi Kuen aa Bøn er helle, men a er, Fanden far i mæ, et helle«, hvortil Læreren svarede: »Nej det kan jeg høre paa den Bøn, Du beder«. Megen Glæde havde de tre Brødre med deres Hustruer i det gæstfri Hjem hos Kammerraad Thulstrup. Men Taagelund blev dog for dem alle et Begynderembede, hvorfra de søgte tilbage til Lærerembeder paa de hjemlige Egne. Og saaledes skete det, at i en Række af Aar kom disse Brødre med Svogeren i Pjedsted til at bo Side om Side i Egnen mellem Kolding, Fredericia og Vejle. Senere fik to Sønner af den ene af Brødrene Embeder paa samme Egn, saa der i nogle Aar sad 5 Barsøer som Lærere i kort Afstand fra hverandre. Jeg skal nu forsøge tilsidst i al Korthed at give et Billede af disse Brødre og deres Livsgerning.

Den ældste af dem, *Niels Christian Barsøe*, var født i Smidstrup Skole 8. Marts 1812. I Oktober 1829 blev han optaget paa Lyngby Seminarium og dimitteredes i Septbr. 1831 med et fint »Meget duelig«. Efter en Hjælpelærervirksomhed flere Steder bl. a. hos den tidligere omtalte Lærer Velling i Bredstrup blev han Lærer i Taagelund og blev derfra 1841 kaldet til Lærer

En Lærerkreds paa Egnen, vistnok fra Slutningen af 1860erne.

<i>Kjærsgaard,</i>	<i>Jagd,</i>	<i>Petersen,</i>	<i>Christensen,</i>	<i>Bang,</i>	<i>Barsøe,</i>
<i>Erritsø,</i>	<i>Egeskov,</i>	<i>Taulov,</i>	<i>Erritsø,</i>	<i>Herslev,</i>	<i>Højrup,</i>
<i>Andersen,</i>	<i>Bernth,</i>	<i>Pedersen,</i>	<i>Barsøe,</i>		
<i>Tiufkær,</i>	<i>Smidstrup,</i>	<i>Pjedsted,</i>	<i>Bredstrup,</i>		

og Kirkesanger i Sønder Vilstrup, hvor han virkede til sin Død 6. Marts 1879, de sidste Aar paa Grund af skrøbeligt Helbred med Hjælpelærer. Han var gift første Gang med Mette Therkildsen, der var født i Smidstrup Sogn som Datter af Gaardejer Therkel Nikolajsen og Hustru Maren Bundgaard, og anden Gang med Marie Thulstrup, f. i S. Bjært Sogn, men mistede ogsaa hende allerede i 1862. Han var en lille, før-

laden Mand, rolig og sindig i sin Optræden, en klog og dygtig Mand, der ikke blot gjorde god Fyldest i sin Skole, saa længe hans Kræfter strakte til, men ogsaa blev brugt meget af Skoledistriktets Befolkning som en kyndig Raadgiver i økonomiske og juridiske Spørgsmaal.

En Broder til hans Moder, Jacob Smith, der var

En Lærerkreds paa Egnen, vistnok fra Slutningen af 1860erne.

<i>H. Nielsen,</i>	<i>Jensen,</i>	<i>Abitz,</i>	<i>Knudsen,</i>	<i>v. Qualen,</i>
<i>V. Nebel.</i>	<i>Starup.</i>	<i>Aagaard.</i>	<i>Brakker.</i>	<i>Viuf.</i>
<i>Bramminge,</i>	<i>Hansen,</i>	<i>Simonsen,</i>	<i>Kragh,</i>	
<i>Almind.</i>	<i>Aagaard.</i>	<i>Bjært.</i>	<i>Højen?</i>	

Lærer i Høer Skole ved Vejle, gjorde i 1847 en Rundrejse til sine Søsterbørn og skrev en Tid efter sin Hjemkomst et Brev til den yngste Søstersøn, som er bevaret i Slægtens Eje. Det er skrevet med en fast og pyntelig Skolelærerskrift og blev som Breve den Gang besørget til Adressaten »ved Godhed«. Det bærer til Overskrift: »Gode Søster Søn med Kone og Børn«, men da han under Brevskrivningen er kommen i Tan-

ker om, at Søstersønnen var nygift og uden Børn, har han resolut streget de to sidste Ord over. I dette Brev giver han i al Venskabelighed en Karakteristik af de forskellige Hjem, han besøgte. Om Pjedsted Skole, hvor N. Pedersen og Karen Smith sad, skriver han, at han var saa uheldig at indtræffe i den travle Høst, og han fortsætter: »Der maatte jeg hjælpe Dem at faa Deres Rug indavlet, hvilke Kjærve var saa uhyre store, at jeg næppe kunne løfte dem — Leve Maaden var god nok, men Arbejdet for strængt.« Opholdet i Vilstrup Skole behagede ham ikke saa godt, skriver han, og han paastaar, at hans Søstersøn dér er temmelig paaholdende. Om den gamle Jacob Smith har havt skellig Grund til denne Paastand, ud over at Niels Christian Barsøe ogsaa i sine egne Penge-sager var en forstandig og forsigtig Mand, vides ikke. Barsøe i Vilstrup havde ingen Sønner, en Datter af ham blev gift med Brodersønnen Ole Pedersen Barsøe, der en Tid var Hjælpelærer hos ham.

Den anden af Sønnerne var *Jens Petersen Barsøe*, f. 12. Juni 1816, dimitteret fra Lyngby 1835. Han var gift første Gang med Ane Katrine Frederikke Olesen, Datter af Gaardejer Ole Pedersen og Hustru Ane Laugesen i Svinholt, Skærup Sogn, anden Gang med Gjertrud Mortensen, Enke efter Gaardejer Niels Dahl af Herslev. Sin Lærervirksomhed begyndte han i Vork Skole, senere kom han til Højen Skole. Derefter virker han i nogle Aar i Taagelund, hvorfra han kommer til Trelde Skole ved Fredericia, indtil kan 1859 bliver kaldet til Lærer og Kirkesanger i Bredstrup ved Fredericia, hvor han virker, til han i 1889 søger sin Afsked. Forinden var han bleven udnævnt til Dannebrogsmænd. Han døde 1911 omtrent 95 Aar gammel. Naar han i sine yngre Aar skiftede Embede adskil-

lige Gange, hang det vist sammen med, at han trængte til forøgede Indtægter, idet Børneflokken blev ret stor; men maaske ogsaa hans livlige Sind trængte til Forandring, og hans vindende Væsen gjorde det forholdsvis let for ham at opnaa Forflyttelse.

Der blev ved hans Død skrevet om ham i »Folkeskolen«: »Barsøe var i mange Henseender en mærkelig Mand med et varmt Hjærte for de smaa; han var en udmærket Fortæller med et uopslideligt Humør og et barnligt livsglad Sind helt op i den høje Alderdom«. Denne Karakteristik stemmer godt med »Morbror Jakobs« Brev, i hvilket det hedder: »Din Broder Jens er et venskabeligt og godt Menneske, og hans Kone ligesaa, der havde jeg det morsom i alle Maader, hans Kone, og han, var meer end overordentlig god imod mig — det er en fornøielig Fyhr at omgaas med denne Jens.«

Jens P. Barsøe.

Til sin Lærergærning sad han, ogsaa i Kraft af de Egenskaber, der her er peget paa, inde med betydelige Evner. Han var maaske næppe saa grundig og jævnflittig i sit Arbejde som de to andre Brødre, men han havde en egen praktisk Maade at tage Undervisningen paa, saa Børnene indenfor det Omraade, de tilegnede sig, opnaaede en betydelig Sikkerhed. I Slægten vil han fremfor alt mindes som den, der ved Siden af dyb Alvor besad et lyst og kærligt Sind og ved sine livfulde Fortællinger kunde samle de unges Opmærksomhed. Adskilligt af det, han saaledes førte frem med stort Lune og ikke ringe dramatisk Kunst, havde vel fortjent at blive nedskrevet.

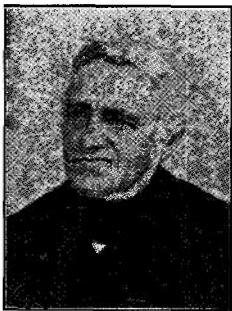
To af hans Sønner, Ole og Ditlev, blev ogsaa Lærere, den ene i Alminde, den anden i Eltang, og en Søn af Ole Barsøe, Christian, sidder nu som Lærer i Bredstrup Skole. Nogle Træk fra de to Brødres Liv vil iøvrigt blive meddelt i et følgende Afsnit, nedskrevet af min Fætter, Ole Barsøe.

Vi kommer nu til den yngste af Sønnerne, *Hans Smith Barsøe*, der er født 20. Januar 1819. Han kom paa Lyngby Seminarium i 1837 og blev dimitteret derfra i 1839 med en smuk første Karakter. Fra 1839 til 1847 var han Hjælpe lærer hos sin Fader i Smidstrup Skole. Naar han ikke blev Faderens Efterfølger i Embedet, skyldtes det ikke manglende Dygtighed, idet Sogneforstanderskabet i April 1847 giver ham det Vidnesbyrd, at »han har varetaget sine Pligter med overordentlig Flid, Nidkærhed og en sjælden Dygtighed og Nøjagtighed, saa at Sogneforstanderskab og Forældre har havt Aarsag til at være særdeles tilfredse med de ham anbettede Børns Fremgang baade i Kundskab og Sædelighed«.

Hans Smith Barsøe blev derimod kaldet til Lærer ved Taagelund Skole, og 19. Juni 1847 blev han gift med Karen Marie Pedersen, der var født i Klattrup By, Smidstrup Sogn, som Datter af Gaardejer Peder Andersen, kaldet Rand, og Hustru Ellen Nielsdatter. Efter to Aars Virksomhed der blev han i 1849 kaldet til Lærer ved Højrup Skole i Herslev Sogn, og her virkede han indtil 1892, de sidste Par Aar dog med Hjælpe lærere, altsaa i over 40 Aar. To Aar iforvejen var han som Anerkendelse af sin Virksomhed bleven Dannebrogsmænd. Som pensioneret tog han Bolig i Vejle og døde først 9. Febr. 1915, altsaa i en Alder af 96 Aar.

Hans Smith Barsøe var en Mand af megen Alvor

og stor Pligtfølelse, men der var et ikke ringe Lunebagved, og han kunde være særdeles livlig, levende interesseret som han var navnlig i Drøftelsen af religiøse og nationale Spørgsmaal og af alt, hvad der vedrørte Lærerens Gærning. Han havde i sine unge Aar egentlig haft Lyst til at gaa videre i sin Uddannelse og blive Præst, men det turde Forældrene af økonomiske Grunde ikke indlade sig paa. Men han kom alligevel til i mange Maader at gøre en Præsts Gærning, ikke blot ved sin Religionsundervisning i Skolen, men ogsaa ved sine Besøg hos Syge og Gamle og ved at være en Sjælesørger for mange, til hvem man betroede sig baade med timelige og aandelige Anliggender.

Hans Smith Barsøe.

For endnu en Gang at komme tilbage til Morbror Jakobs Brev skal her anføres, hvad denne skriver til sin yngste Søstersøn i 1847: »Jeg nød i Dit Hus megen Opvartning og Fornøjelse, hvorfor jeg takker Dig og Din Kone mange Gange — jeg vil troe, at Du har fundet en god Ægtemage, lev derfor i Enighed og Kjærlighed med hverandre, indtil Døden kommer at opløse Livets Baand. Denne Bøn ønskes af mig, Din oprigtige Morbroder.« Det tør nok siges, at gamle Jakob Smiths Bøn blev hørt; i mange Aar var Højrup Skole, som den mest centralt beliggende, et Samlingssted for Slægten, og navnlig 20. Januar paa Hans Smith Barsøes Fødselsdag samledes der mange af Slægten, flere Embedsbrødre, Venner og gamle Elever i Hjemmet der til et festligt Samvær. Skønt snart 40 Aar efter at den sidste Sammenkomst der blev fejret, toner endnu i mine Øren den Kraft, hvormed

den gamle Salme: »Nu takker alle Gud« efter Aftensbordet blev sunget af de mange stærke Degnestemmer og alle de andre Røster, som gladelig stemte i med. I dette Hjem oplevedes ogsaa vore to Krige med de ret tunge Byrder, de i flere Henseender lagde paa Egnens Befolkning. Og i mange Aar gemtes i Hjemmet et gammelt rustent Sværd, som var bleven smedet i Taagelund, den Gang »Slavekrigen« satte store Dele af Jylland i stærk Bevægelse.

Om Hans Smith Barsøes Virksomhed i Skolen stod der ved hans Død i »Folkeskolen«: Hans Ungdom og Uddannelse faldt i den Tid, da man holdt paa Strenghed i Børneopdragelsen, og H. S. Barsøe bar i sit Liv og sin Virksomhed Præg deraf. Han var »en Mand af den gamle Skole«. Af sine Elever forlangte han Orden og Lydighed, Opmærksomhed og Flid, men pligttopfyldende til det yderste som han var, foregik han dem med et godt Exempel, og han modtog lige til det sidste mange Vidnesbyrd om, at hans gamle Elever skønnede paa, hvad han havde været for dem — mangan kold Vinteraften kunde man træffe ham i den lave, tarvelige Skolestue i Færd med at gennemse og rette Børnenes skriftlige Arbejder eller med at forberede sig til næste Dags Skolegærning, og med den Tankeklarhed og faste Vilje, der særtegnede ham, bragte han i adskillige Ting sine Elever vidt. Navnlig var han dygtig i Katekisationens vanskelige Kunst og meget anset som Religionslærer«. Og denne Karakteristik kan jeg baade som hans Søn og hans Elev fuldt ud give min Tilslutning.

Jeg har næppe kendt nogen mere flittig Mand end ham. Han kom i Reglen i Skolen en halv Times Tid før den egentlige Undervisning skulde begynde, og da var de ivrigste af Eleverne allerede tilstede og beskæf-

tigede sig med Regning eller andre Ting. Ofte trak det ogsaa ud over den normale Tid for Skolens Afslutning. Og der var Fart over Arbejdet i Skolen, der *skulde* læres noget, og *alle* skulde lære noget. Naar han havde Ord for at være en streng Lærer, er det vel ikke uberettiget, men for de Elever, der selv vilde noget, var han tillige en faderlig Ven, hvad han ogsaa fik mange Vidnesbyrd om. Jeg tør maaske her fortælle, at en af hans gamle Elever, der naaede frem til Ministerstillingen her i Landet, skrev til mig, at »det var min Fader og hans enestaaende Dygtighed som Lærer, han i første Række og mere end noget-somhelst andet kunde takke for, at han saa nogenlunde havde været i Stand til at gøre Fyldest i de skiftende Stillinger«. Og navnlig har jeg gennem Aarene i voxende Grad maattet beundre den Dygtighed og Varme, hvormed han underviste baade i Lærebogen og Bibelhistorien, saaledes at det blev levende for Børnene og fik personlig Betydning for mange langt ud over Skoleaarene.

Hans Smith Barsøe havde kun én Søn, og han forlod i den Forstand Slægtens gamle Stier, at han ikke blev Lærer, derimod tog en Datter, Hansine Marie Barsøe, Lærerindeexamen fra Femmers Kursus og har i mange Aar været ansat i Skaarup paa Fyn, hvor hun foruden Børneundervisningen ogsaa er med til at vejlede de unge Seminarister i praktisk Færdighed, en Datter har været gift med Lærer J. E. Westengaard, og en anden Datter med Højskoleforstander J. K. Gaarde.

Med disse 3 Lærerskikkelser standser vi nu med at følge den gamle Lærerslægts Spor, og er det end sandt, som Digteren har sunget, at vore Navne glemmes som Sne, der faldt ifjor, saa tør man dog nok

gaa ud fra, at det gode og trofaste Arbejde i Skolen, der har været øvet af denne Slægt, og det venskabelige og gode Samliv, der har været levet med Befolkningen paa disse Egne, har sat dybere Spor og har haft Betydning ikke blot for mangen enkelt Mand og Kvinde men ogsaa for Befolkningen i sin Helhed og kan afgive et godt Eksempel ogsaa for kommende Tider.

BLADE AF
EN GAMMEL LÆRERSLÆGTS HISTORIE

II.

VED C. BARSØE, LÆRER I BREDSTRUP, PJDSTED

Nedenstaaende Beretning om de gamle i Slægten Barsøe og om de Mennesker, de har levet sammen med, fremkommer dels paa Grundlag af skriftlige Optegnelser af min gamle Far, dels efter hans mundtlige Fortælling.

Han er nu 83 Aar og lever som pens. Lærer i Kolding.

Peter Jensen Barsøe, min Oldefar, var, som meddelt i det foregaaende,¹⁾ Lærer i Smidstrup. Da han overtog Embedet, maatte han svare Pension til Enken. Da en Tid var gaaet, friede han til hende og fik Ja; men det var paa Betingelser. „Du maa love mig, at du ikke vil dø fra mig!“ Det var Fordringen, hun stillede; om han lovede det, ved jeg ikke; men de blev lykkelige Ægtefolk.

I de Tider havde Lærerne ofte en meget talrig Børneflok at undervise, og tidt var Lokalet saa lille, at det kneb at faa Plads. Det fortælles, at naar Børnene i Smidstrup Skole skulde skrive Diktat, saa ordnede min Oldefar det paa den Maade, at de største Børn sad ved de lange Borde og skrev; de mindre stillede sig op bag de større og lagde Tavlen paa Ryggen af dem.

¹⁾ Vejle Amts Aarbøger, 1. Halvb. 1929, Stiftsprovst P. Barsøe: Blade af en gammel Lærerslægts Historie.

Min Oldefar var et udpræget Viljesmenneske med Evne til at hævde sig; han passede sin Skole godt, og han var flittig ogsaa i Mark og Have. Undertiden kunde han ved Markarbejdet tage saa haardt fat, at de Folk, han arbejdede med, advarede ham; men han svarede blot: „Det skal igennem, o æ saa skal styrt!“ Han var Sønderjyde.

I sit Ægteskab havde han 3 Sønner og 2 Døtre. Den ældste Søn hed Niels Christian Barsøe og var født 8. Marts 1812; den mellemste Søn hed Jens Petersen Barsøe og var født 12. Juni 1816; den yngste hed Hans Smith Barsøe og var født 20. Januar 1819. Døtrene hed Cecilie og Maren; sidstnævnte er vist død som ung; Cecilie blev gift med Lærer Jens Dithlevsen i Brøndsted.

Min Far fortæller, at han aldrig har hørt nogen af de tre Brødre har udtalt noget nedsættende Ord om deres Forældre.

Min Oldemor var meget imod Brugen af Spiritus, og hun advarede ofte sine Sønner i den Retning mod stærke Drikke. Min Oldefader var meget maadeholden, men han havde fra Sønderjylland vænnet sig til, naar han var til Gilder, at drikke en Punch; den samme Regel blev han ved at følge, efter at han var kommen til Smidstrup. Den ene Punch havde han imidlertid ondt ved at taale, og det viste sig paa den Maade, at han begyndte at tale Tysk. Naar min Oldemor hørte det, blev hun altid meget ked af det.

En af Oldefars Nabolærere spurgte ham gerne til Raads. Engang da vedkommende Lærer skulde have Bispevisitats, kom han over og spurgte: „Var Asenindens Føl rødblisset?“ Min Oldefar spurgte ham, hvorledes han var kommet i Tanker om det. „Det skal jeg sige dig“, sagde Læreren, „paa Altertavlen i Egtved Kirke

er det rødblisset, saa det maa vel nok passe“. Min Oldefar raadede ham til at undgaa at omtale Kuløren.

Lærerne havde den Gang kun en lille Pengeløn; de maatte sørge for at bedre paa Indtægterne ved at faa noget ud af Landbruget. Min Oldefar havde en Vinter faaet to Faar sat i Foder hos en Mand i Tiufkjær. Da han hen paa Vinteren traf Manden, spurgte han til Faarene. „Dje Faar, Barsøe, a kan it sej andt om dem end Ære, Dyd og Godt“. Efter denne Udtalelse var min Oldefar selvfølgelig beroliget for Faarenes Befindende.

Samme Mand har sikkert haft en lidt ejendommelig Maade at udtrykke sig paa. Engang traf han den ældste af Sønnerne i Skolen, Niels Christian, og indbød ham til at besøge sig ved at sige: „Du skal blive velkommen, Niels Christian, og der er Plads i mit Herberg baade til dig og dine Kameler!“

Min Oldefar fortalte en gammel Præstehistorie fra Smidstrup. En Dag kom en Mand op til Præsten og meldte, at en gammel Bror var død. Han sagde nu til Præsten, at dersom han maatte bestemme Teksten til Ligtalen, saa vilde han betænke Præsten rundelig ved Betalingen. Præsten gik ind paa Forslaget, og Manden fremkom da med følgende Tekst: „Den lange Syge, den visse Død“. Præsten talte over Teksten; naar han nævnede den, og det var ofte, saa han ned til Manden, som hver Gang nikkede bifaldende. Præsten har sikkert faaet en god Betaling.

Vi gaar nu over til at fortælle om den ældste af de tre Brødre.

Niels Christian Barsøe.

Han blev født Natten til den 8. Marts 1812. Hans Høll, der hentede „Madammen“, fortalte flere Gange om, at det den Nat var det værste Mørke, han nogen-

sinde havde været ude i. Da den lille Niels Christian voksede til, var han den af de tre Brødre, der mest lignede sin Mor.

Da han blev saa stor, at han skulde vælge sig en Livsstilling, var der en Del Tale om, at han skulde læse til Jurist, men det kunde hans Mor aldeles ikke forlige sig med; det var hendes Ønske, at han skulde fortsætte i Slægtens gamle Spor og blive Lærer, og saaledes blev det. Hans Far læste med ham, og endelig søgte han Optagelse paa Seminariet i Lyngby.

Rejsen dertil foregik til Føds; Lyngby Seminarium laa ved Kolindsund, saa det var en lang Fodtur. Det har sikkert været en stor Oplevelse for ham at komme ud paa saadan en Rejse, og han brugte sine Øjne og Øren godt. For i paakommende Tilfælde at sikre sig, blev der i Rygforet paa hans Vest indsyet 10 Specier; det skulde være som en Nødskilling; man vidste jo aldrig, hvor galt det kunde gaa, eller hvad han kunde komme til. Om sin Tur fortalte han, at da han en Morgenstund naaede til Horsens, stod der to Arbejds-mænd og skændtes. De var højrostede; thi de skændtes om, hvem af dem, der var mest anset. Den ene udbrød: „Naar jeg lige undtager, at Gadedrengene maa-ske søger mig noget mer, saa er jeg ellers lige saa god Mand som du, Hansen.« »Naa, saa det mener du, Peter-sen!“ Nu skyndte Niels Christian sig at komme bort, thi det trak op til Haandgribeligheder.

Endelig naaede han Rejsens Maal, og Prøven begyndte. Den mundtlige Afhøring foregik paa den Maade, at alle Aspiranterne samledes i et Klasse-værelse, og saa stillede Lærerne Spørgsmaal til alle paa én Gang. Lærerne lagde da Mærke til, hvem der gav de forstandigste Svar. Da Prøven var tilendebragt, meddelte Forstanderen dem, at nu kunde de rejse

hjem, saa skulde de, der havde bestaaet Prøven, faa skriftlig Meddelelse om, naar de skulde møde.

Med den Besked vilde Niels Christian nødig komme hjem, og han dristede sig da til at gaa ind til Forstanderen, og dér fik han at vide, at han havde bestaaet som en af de flinkeste.

Han gik nu to Aar paa Seminariet og har sikkert arbejdet samvittighedsfuldt; thi han bestod med en fin Førstekarakter; han havde kun ug og mg paa sit Eksamensbevis.

Seminariet skaffede ham nu Plads hos en Toldkontrollør Ulstrup i Udbyhøj ved Randers. Her var han vist et Aars Tid. Straks efter at han var kommet i Pladsen, fratraadte en af Toldbetjentene, og han maatte nu een Gang ugentlig ride til Randers med Besked til Toldkontoret dér. Det var en Ridetur paa 4 Mil, og den blev foretaget uden Hensyn til Vejret.

Under hans Ophold der blev et Lærerembede ledigt, som Herremanden paa Holbækgaard havde Kaldsret til. Toldkontrolløren vilde, at han skulde melde sig hos Herremanden som Ansøger. Han skrev nu sin Ansøgning, som Toldkontrolløren anbefalede, og han fik Foretræde for Herremanden. Denne gjorde ham straks opmærksom paa, at Embedet kun kunde søges af Mænd, der havde bestaaet Skolelærereksamen. Niels Chr. Barsøe overrakte ham nu sin Ansøgning, og da Herremanden havde set den, udbrød han: „Ja, jeg skal love for, at De har Eksamen!“ Embedet kunde han imidlertid ikke faa; thi den afdøde Lærers Søn skulde have det; „men bliver der Embede ledigt paa Godset, mød saa med en Ansøgning.“

Kort Tid efter fik han Plads som Hjælpelærer i Vindblæs ved Randers.

Vindblæs hørte under Frijsenborg, og Læreren havde

forhen været Tjener hos Grev Friis; Lærerens Navn var Krag, og om ham kunde Niels Chr. Barsøe fortælle mange mærkelige Historier.

Krag harmedes stadig over, at Greven havde stillet ham i Udsigt, at han skulde have en Mølle; men nu var det endt med, at han blev Degn i Vindblæs.

Husstanden i Vindblæs Skole bestod af: Degnen Krag, Madammen, Tjenestepigen Maren, Hjælpelæreren og en Hund, der hed Valse.

Trods sin ofte hensynsløse Optræden var Krag velldt af Beboerne; thi disse følte, at han ønskede at være dem til Hjælp og Tjeneste, hvor han kunde; men han var en myndig Mand, der paatalte ethvert Indgreb i hans Rettigheder.

Da han en Søndag stod og læste op paa Kirkestævne for de andægtigt lyttende Tilhørere, tillod Sognefogeden sig at gøre en Bemærkning. Krag snerrede efter ham og sagde: „Pas du dig selv, Sloverbovs!“

Krag blev ofte indbudt til Kortspil paa Herregaardene, og han kunde fortælle livligt om, hvorledes det gik til saadanne Steder; men blev han ikke hensynfuldt behandlet, kunde han komme vred hjem. Han lukkede sig da ind i sit private Værelse, og i Dagligstuen kom han ikke, hvis han ikke blev indtrængende opfordret dertil. Paa slig en Opfordring kunde han svare meget afvisende, men den bevirkede alligevel som oftest, at han efter en lille Tid indfandt sig. Han var da meget faamælt, og det var kun Hunden, han henvendte sig til.

En Aften fandt følgende Sted. Krag udbrød: „Hvad siger du, Valse? Er du rigtig klog? At du vil forlange saadan noget saa sent, hold nu din Mund!“

Saa spurgte Madammen, hvad det var, Valse ønskede. „Ja i Aften skal han ikke have sin Vilje; du

kan tænke dig, Asenet vil have Kaffe og varme Æbleskiver.“

Maren bemærker hertil, at hun ikke vil ud at bage Æbleskiver saa sent. Nej, det kan Krag godt forstaa; han er fuldstændig enig med Maren.

Lidt efter siger Krag til Hunden: „Hvis du ikke holder Kjæft, Valse, saa jager jeg dig ud!“ Nu rejser Madammen sig og siger: „Nu maa vi to hellere gaa i Køkkenet, Maren.“

Hertil svarede Krag: „Jeg synes, det er for galt, men saa faar vi vel da Fred.“

En Aften kom Krag træt og vred hjem. Maren hjalp ham de nye Støvler af; men nu begyndte han for Alvor at skælde ud. Det var Støvlerne, det gjaldt; han sparkede dem fra den ene Væg i Stuen til den anden, idet han udbød: „Har jeg købt og betalt jer dyrt, og saa klemmer I endda mine Fødder!“ Krag var saa vred, at ingen af de tilstedeværende turde vove at sige et Ord.

Hvis Maren en enkelt Gang tog igen med ham, naar han var i ondt Lune, kunde han sige: „Nu skal du rejse!“ Men Maren svarede omgaaende: „Ja, naar Madammen siger det!“

Krag brugte om Sommeren at staa op med Solen, og var det rigtig varmt, kunde det hænde, at han gik sig en Tur rundt paa Skolelodden kun iført Træsko og Hat. En Dag holdt der en Herskabsvogn ved Skolen, og Fruen hilste paa Krag med den Bemærkning, at de to havde været tidlig oppe i Dag. „Jeg saa Dem fra Udsigtstaarnet, hvorledes De spadserede om.“ „Ja, jeg var i bar Skjorte“, svarede Krag. „Og De havde Piben tændt“, fortsatte Fruen.

Niels Christian Barsøe befandt sig godt paa Randers-egnen, men han længtes altid efter sin Hjemegn. Han søgte Pladsen som Hjælpelærer i Bredstrup ved Frede-

ricia, og den fik han. Her hed Læreren Velling, og Pastor Adolph var Sognepræst.

Velling var en mærkelig Mand; han var ikke større end en tolvvaars Dreng, og han var meget overtroisk. Han var gift med Provstens Datter i Gauerslund; hun var meget høj, og dette bidrog til, at Vellings Lidenhed blev endnu mere iøjnefaldende. Hans Kone har sikkert ikke været meget huslig; thi da Præsten hilste paa den ny Hjælpelærer, sagde han til ham: „Nu maa De, Barsøe, hellere spise til Middag hver Søndag her i Præstegaarden, saa kan De da een Gang ugentlig faa god Mad.“

Foruden den store Skolelod havde Velling selv en Mark. Folk fortalte ham, at der paa denne Mark brændte Lys om Natten. Da Velling hørte det, var han klar over, at der maatte være en Skat nedgravet. Han fik Folk til at hjælpe sig med Gravningen; da han ingen Skat fandt, var han sikker paa, at Skatten havde været der, men onde Mennesker havde ved at stjæle den høstet Lønnen for hans Arbejde.

Velling var meget nærig, og undertiden tog han det Stykke Reb, der brugtes ved Gymnastikundervisningen. Niels Chr. Barsøe havde en Bog, hvis Titelblad havde rødt Tryk; denne Bog havde Velling stor Respekt for; thi han troede, det var Cyprianus, og at der ved Hjælp af den kunde øves forskellige Kunster. En Dag, da Rebet var borte, sad Barsøe tilfældig og læste i nævnte Bog. Da Velling kom ind i Stuen, lukkede han straks Bogen i, men sagde til Velling: „Hvis Rebet ikke er her, før Sol gaar ned, slaar jeg et Søm for Tyvens Øje!“ Før Solen gik ned, saa man Velling krybe langs med Diget, og Rebet blev lagt paa Plads.

Ved en Barnedaab i Bredstrup var Herredsfogeden i Fredericia bedt til Fadder. Han vilde have Løjer med

Velling, og af den Grund ofrede han i Kirken kun en „Søsling“; det kunde jo være sket af en Fejltagelse. Ved Gildet om Eftermiddagen, hvor saavel Velling som Herredsfogeden var Gæster, forefaldt følgende: Velling fik Herredsfogeden lidt til Side og gjorde ham opmærksom paa, at han kun havde ofret en „Søsling“. Herredsfogeden lod til at være meget forbavset og udbrød: „Jeg har ofret Dem en Specie.“ Hertil svarede Velling: „Hvis De ikke ofrede mig denne Søsling, saa maa Fanden komme og flyve med mig ud af dette Vindue!“ Herredsfogeden morede sig over den ivrige Velling og skyndte sig at rette „Fejltagelsen“.

Som allerede omtalt var Velling usædvanlig lille af Vækst. Vejen efter Fredericia førte forbi Skolelodden. En Gang Velling gik ude paa Lodden og plukkede Ærter, kom en Mand fra Gauerlund kørende forbi; da han saa Velling, raabte han: „Dreng, vil du stjæle Degnens Ærter!“ „Jeg er Degnen“, svarede Velling. „Nu har jeg aldrig hørt saa galt“, svarede Manden, „jeg skulde, hvis jeg kunde gaa fra Hestene, komme og hjælpe dig af Sted.“

I Bredstrup Skole tjente en Karl, som hed Hans Nielsen. Karlen og Hjælpelæreren blev meget gode Venner, og Hans Nielsen, som siden boede i Kongsted Enge, fortalte mange morsomme Træk om, hvad de oplevede under deres Samvær.

Velling havde to røde Heste; de var aldeles ens, naar man undtager, at den ene havde en hvid „Bagsok“. Hestene var Velling meget stolt af, og undertiden maatte Hans Nielsen kort før Sengetid præsentere dem een ad Gangen udenfor Dagligstuevinduet. Velling stod da inde i Stuen og frydede sig over sine kære Dyr.

Naar Barsøe undertiden var i Smidstrup hos sine

Forældre, anbefalede Hans Nielsen ham altid at tage en Hest og ride paa. Betingelsen var kun, at Hesten med den hvide Fod skulde han lade staa i Stalden.

Traf det sig saa, at Hans Nielsen en saadan Aften maatte fremvise Hestene, saa hentede han Hesten med den hvide Fod, og naar Velling havde beundret den tilstrækkeligt, trak Karlen den tilbage, ikke til Stalden, men til Møddinghullet; her fik han Hesten til at gaa baglænds ud i Møddingvandet, saa den hvide Bagfod skiftede Farve, og derefter mødte han med Hesten endnu en Gang, hvorefter Velling erklærede sig tilfreds.

Hans Nielsen sov i Stalden og Barsøe i Stuehuset; men Sengeklæderne var saa usle, at de, naar Vinteren kom, flyttede sammen. Hans Nielsen mødte da med sit Sengetøj inde hos Barsøe, og saa sov de sammen.

Præsten Adolph var en mærkelig Mand; han blev flyttet fra Sønder Omme til Bredstrup og blev Pastor Agerbeks Eftermand. De to Præster omtaltes som store Modsætninger; Agerbek som en from Mand, men i høj Grad ubehjælpelig. Adolph var derimod praktisk og hurtig i sine Beslutninger. Engang var et Vognhjul gaaet i Stykker. Da Karlen viste Pastor Agerbek det, udbrød han: „Men hvorfra skal vi dog faa saa tykt et Træ?“

Engang kom Sognefogeden op til Pastor Adolph og fortalte, at han lige havde faaet Bud om, at Kongen vilde komme gennem Bredstrup; han kunde ventes om et Par Timer, og nu vilde Sognefogeden raadføre sig med Præsten om, hvorledes de i den Anledning skulde forholde sig. „Her er ingen Tid til store Anstalter“, svarede Præsten. „Jeg foreslaar, at vi to gaar hen til Spangbakken, og naar vi saa ser, Kongen kommer, knæler vi begge paa hver sin Side af Vejen.“

Om Præstens Forslag blev udført, ved jeg ikke; men Historien viser, at Præsten var hurtig til at finde paa Raad.

Pastor Adolphs eneste Barn, en Søn, Hans, gik paa Latinskolen i Fredericia, og Barsøe hjalp ham en Del med Lektierne. Drengen var imidlertid meget ked af Læsningen, og han bad nu Barsøe hjælpe sig til at faa Faderens Tilladelse til at holde op. Barsøe lovede det, naar Hans vilde læse saa flittig, at han til Ferien kunde møde med en pæn 4. Klasses Hovedeksamen, og det lykkedes. Han fik nu Lov at slutte med Læsningen. — Han døde som Kammerraad og Forstander for Sct. Jørgens Hospital i Kolding.

Efter Hjælpelærervirksomheden i Bredstrup fik N. C. Barsøe Plads som Andenlærer i Erritsø.

Førstelæreren dér hed Ryholm, og om ham fortæltes det, at han havde været skindød et Par Dage. Konerne havde lagt ham paa Straa, og medens de sad sammen med Enken og nød en Kop Kaffe, kom Ryholm til Bevidsthed.

Fra Barsøes Ophold i Erritsø er der ellers intet mærkeligt at fortælle, men hans Dygtighed som Lærer mindedes længe i Sognet.

Omkring 1840 blev han kaldet til Lærer i Bølling og Taagelund i Egtved Sogn. Han skulde have Bolig i Taagelund; men de tre første Dage i Ugen skulde han undervise i Bølling.

Da han aflagde sit første Besøg i Egtved Præstegaard hos Pastor Storm, blev han opvartet med Smørrebrød. Da Præsten vilde skænke en Snaps til Maden, sagde Barsøe, at han aldrig nød Spiritus. „Saa kan De ikke klare Dem her i Sognet“, sagde Præsten. Barsøe bemærkede hertil, at hidtil havde hans Afholdenhed dog ikke været ham til Hindring.

Da Pastor Storm engang var til Eksamen i Taage-
lund Skole, forlangte Barsøe at faa en Laas for Yder-
døren, saa han kunde lukke sig selv ind, naar han om
Aftenen kom hjem. Præsten svarede straks, at det
havde Egtved Sogn ikke Raad til; Barsøe maa huske
paa, at Egtved Sogn vel er stort, men tillige fattigt. Her-
til svarede Barsøe, at hvis han maatte faa de Penge,
som Folk fra Egtved Sogn ved sidste Egtved Marked
havde betalt for Kaffepunch, saa vilde han sætte en
svær Sølvlaas paa Døren. Da Præsten havde hørt
denne Udtalelse, vendte han sig til de omstaaende og
sagde: „Han skal have Laasen!“

Om Sognepræst Storm fortælles, at hans Syn efter-
haanden svækkedes i den Grad, at han frygtede for at
blive blind. Han henvendte sig til en Øjenlæge i Frede-
ricia, Justitsraad Nielsen, og lod ham hente ud til
Egtved. Da Lægen havde undersøgt hans Øjne, udtalte
Lægen, at det vilde gaa som Præsten befrygtede. Da
Pastor Storm blev meget bedrøvet herover, sagde
Lægen: „Det kan jo nemlig ikke nytte, at jeg forbyder
Dem at nyde Spiritus.“ Pastor Storm svarede intet,
men gik hen og hentede to Vinglas, satte dem paa
Bordet og skænkede Vin i dem. Idet han tog sit Glas
og klinkede med Lægen, udbrød han: „Nu drikker jeg
det sidste Glas!“

Løftet holdt han. Han døde en Tid efter af Kold-
brand i det ene Ben.

I Aaret 1841 blev N. C. Barsøe kaldet til Lærer i
Sdr. Vilstrup, og her blev han til sin Død 6. Marts 1879,
altsaa i 38 Aar. Han var meget flittig og gjorde et stort
Arbejde i Skolen; der var over 90 Børn delt i to Klas-
ser. Han begyndte tidlig om Morgenen, og han blev
længe ved om Aftenen, da han vilde have hvert Barn
hørt paa Lektierne.

Han var meget afholdt, og Folk lærte snart at gøre Brug af hans juridiske Evner; han blev næsten en Tilidsmand for hele Skoledistriktet og Egnen. Beboerne henvendte sig til ham, naar det gjaldt om et godt Raad i en vanskelig Sag.

Under Pengekrisen i Halvtredserne kom der en Dag Bud til ham fra Kolding, om han ikke vilde komme ud til Købmand N. W. Bastrup; han vilde tale med ham i et vigtigt Anliggende. Da Barsøe kom ind til Bastrup, meddelte denne ham, at der kom saa mange Krav om Penge, at Bastrup, skønt Ejer af over 100,000 Rigsdaler, frygtede for, at han ikke vilde kunne klare de mange Udbetalinger, hvis han ikke kunde faa et større Pengelaan. Bastrup lagde Opgørelsen for ham og bad om Raad.

Efter nogen Betænkning bad Barsøe om at faa opgivet Navnene paa 30 af Bastrups solideste Kunder. Disse Kunder blev nu varslet til Møde, og da Barsøe havde sat dem ind i Bastrups vanskelige Stilling, tilbød de at garantere for hver 1000 Rigsdaler. Nu var det let at rejse Penge for Bastrup.

Denne Tildragelse er fortalt af Købmand Bastrup ved et Gilde i Nr. Bjert ved Gaardejer P. Mikkelsens 60 Aars Fødselsdag, hvor Bestyrelsen for Kolding Sparekasse var samlet.

Da Barsøe kom til Sdr. Vilstrup, var Provst Abel Sognepræst for Eltang-Sdr. Vilstrup, og stud. theol. Hjort var Sogndegn.

Medens Provst Abel var Sognepræst, havde Vilstrup Skole Bispevisitats. Biskoppen hed Tage Møller. Da Børnetallet var stort, kneb det med Pladsen, Skolebordene stod tæt sammen, og Barsøe, der var meget korpulent, havde undertiden lidt vanskeligt ved at knibe sig ind mellem Skolebordene. Biskoppen saa

det, og da han antog, at Barsøes Korpulence stammede fra overdreven Nydelse af stærke Drikke, fremsatte han flere spydige Bemærkninger, som hentydede hertil. Barsø blev vred og vilde forsvare sig, men nu tog Provst Abel Ordet og gjorde Biskoppen opmærksom paa, at Barsø aldrig havde nydt Spiritus. Biskoppen gjorde nu en høflig Undskyldning.

Barsø befandt sig godt i Vilstrup og kunde ikke tænke sig at flytte. Da Provst Abel flyttede til Sanderum ved Odense, modtog Barsø fra ham Opfordring til at søge et stort Embede derovre; men han havde ikke Mod til at forlade sin Fødeegn.

Provst Abels Eftermand i Eltang-Sdr. Vilstrup blev Provst Hertel, og han og Barsø blev nære Venner.

Om Provst Hertel fortalte Barsø, at han var Kandidat med Udmærkelse. Han var en meget lærd Mand, og i sine yngre Dage havde han forberedt flere unge Mennesker til Studentereksamen. Han havde saaledes læst med J. Daugaard, som senere blev hans Foresatte, idet han blev Biskop over Ribe Stift. Han havde ogsaa læst med to Brødre, J. og P. Schousboe, der begge senere blev Provster.

Da Daugaard var bleven Hertels Biskop, kom han engang paa Visitats hos sin gamle Lærer. Samtidig med Biskoppen indfandt begge Provsterne Schousboe sig, saa der var ikke mindre end fire Højærværdigheder samlede i Nr. Stenderup Præstegaard. Barsø havde af Provst Hertel faaet Indbydelse til at møde i Præstegaarden som Gæst hele Dagen. Provst Hertel var nu bleven saa gammel, at han var ved at blive affældig. Biskoppen nænnede ikke at paalægge ham at holde Hjelpe; istedetfor paalagde han Barsø Ansvar for den daglige Embedsførelse, saalænge der ikke holdtes Kapellan.

Barsøe fortalte om, at det var næsten rørende at se den Hengivenhed, hvormed saavel Biskoppen som de to Provster behandlede gamle Provst Hertel.

Af Provst Hertel behandlede Biskoppen som hans høje Foresatte; men de to Schousboer behandlede han endnu som sine kære Elever og kaldte dem ved Fornavn. „Jens, se efter om Piberne er i Orden; Peter, stop Barsøes Pibe.“

Da Biskoppen rettede en Henvendelse til Provst Hertel, indledede han med at sige: „Jeg ved, jeg er et Barn ved Siden af Dem i Lærdom.“ Denne Indledning tog den gamle Provst imod som noget selvfølgelig.

Det sidste Aar holdt Provst Hertel Kapellan, Pastor Schandorf.

Den mest kendte Præst paa Egnen dengang var Provst Thune. Han var en meget myndig Mand, der optraadte med stor Værdighed. Thune var først Præst i Harthe og Bramdrup; derfra forflyttedes han til Taulov og siden til Gauerslund og Vinding.

Da han boede i Taulov, mødte han engang Gaardejer Jens Jepsen fra Kongsted, der kom ridende paa Gangstien mellem Taulov og Børup. Provsten standsede ham med den Bemærkning: „Stien er kun for gaaende“. Jens Jepsen undskyldte sig med, at han havde travlt, og at han nu var lige ved Børup. Provsten svarede: „Hvis du ikke vender, skal du siden høre fra mig.“ Jens Jepsen vendte og red tilbage.

Da Provsten blev flyttet til Gauerslund, kunde han skyde Genvej ved at benytte en Privatvej over Jens Jepsens Mark, men da hændte det ham, at han paa nævnte Genvej mødte Jens Jepsen.

Provsten blev standset af Jens Jepsen, som sagde: „Denne Vej er privat“. Provsten saa meget overlegen ud og sagde: „Jeg er Provst Thune til Gauerslund og

Vinding“; „men a er Jens Jepsen fra Kongsted, og De vend mæ, da a var lige ved Børup; nu vender a Provsten!“ Jens Jepsen havde faaet sagt Provsten „Tak for sidst“.

Naar denne Historie senere fortaltes, var det blandt andet for at fastslaa, at Jens Jepsen var en modig Mand.

I ældre Tider maatte Børnene fra Strandhuse søge til Bjert Skole, men omsider fik Strandhuseboerne sat igennem, at de fik deres egen Skole. De havde en ung Lærer, som hed Christensen, og nu kom Provst Thune paa Visitats i Skolen.

Provsten spurgte Læreren, om Børnene var øvede i Talskrivning. Da Læreren bejaede dette, kaldte Provsten en Dreng hen til den sorte Tavle og bad ham skrive 11 Tusinde 11 Hundrede og 11. Barnet skrev 111111. Provsten lo og kaldte en Pige frem og bad hende skrive 17 Tusinde 17 Hundrede og 17, og Pigen skrev 171717. Da Provsten nu lo igen, tillod Læreren sig at sige, at Provstens Prøve var ikke efter de pædagogiske Regler.

Denne Bemærkning blev meget unaadig modtaget af Provsten; han blev vred og gav sig til at stille en Række Spørgsmaal til Børnene. Svarede Børnene forkert eller undlod at svare, vendte Provsten sig mod Læreren og sagde: „Var dette Spørgsmaal udenfor de pædagogiske Regler?“

Da Lærer Christensen syntes, det gik for vidt, bad han Provsten om Tilladelse til at gaa ind i sin Lejlighed. Da han et Øjeblik efter kom tilbage, medbragte han sit Kaldsbrev; han gik hen til Provsten og viste ham Kaldsbrevet, hvorefter han sønderrev det med den Bemærkning: „Nu er jeg færdig her!“

Da Provsten forsøgte at berolige ham, svarede han, at efter den Behandling, han her havde været udsat for,

hverken vilde eller kunde fortsætte i Strandhuse.

Provstens videre Henstillinger udrettede intet. Lærer Christensen rejste sin Vej. Han blev Hjælpelærer i Syd-sjælland og fik senere et meget stort Embede dér paa Egnen.

Da han senere besøgte Barsøe i Vilstrup, udtalte han, at det var hans Lykke, han saa hurtig kom bort fra Strandhuse. —

(Da jeg ikke er sikker paa, at alle Læserne har opdaget, hvor „Hunden“ ligger begravet i Provstens Tal-skrivningsopgaver, gør jeg opmærksom paa, at 11 Hundrede og 11 er 1 Tusinde og 1 Hundrede og 11; Børnene skulde have været saa durkdrevne at lægge det ene Tusinde til de 11 Tusinde og skrevet 12111 og 18717.)

I Vilstrup Skole oplevede Barsøe begge Krigene. Han fortalte, at han en Nat, medens han laa i sin bedste Søvn, blev vækket ved, at en Soldat bankede paa Ruden og fremsatte Spørgsmaalet: „Har De set noget til Fjenderne?“ Det var saa mørkt, at han ikke kunde se, hvilken Uniform Soldaten bar; men af Sproget kunde han høre, at Soldaten var Sønderjyde, og den Tanke slog da ned i ham, at Soldaten var Slesvig-Holstener.

Han besluttede da at ville narre ham og sagde: „Højrup Skov er myldrende fuld af Fjender.“ Da Soldaten havde faaet den Besked, gik han; men han vendte kort efter tilbage og meddelte Barsøe, at han maatte staa op og følge med til Kaptajnen, der ønskede at tale med ham. Barsøe stod nu op og fulgte med til Kaptajnen. Da han kom ind i hans Stue, hvor der var tændt Lys, saa han, at saavel Kaptajn som Soldat bar dansk Uniform. Barsøe gjorde nu Undskyldning og fortalte, at han mente, det var Slesvig-Holstenerne,

han havde med at gøre, og for at sinke dem i Fremrykningen mod Fredericia, havde han søgt at bilde dem ind, at Skoven var besat af Fjender. Da Kaptajnen havde faaet den Besked, tog han Barsøe i Haanden og sagde: „De er en god dansk Mand, og jeg bifalder fuldt ud Deres Optræden.“

Allerede i en Alder af 56 Aar maatte Barsøe tage Hjælpelærer. Under sit Ophold i Bredstrup hos Lærer Velling havde han haft en meget slem Lungebetændelse, som han aldrig rigtig forvandt; han led ofte af Bronchitis, og da han blev ældre, fik han tillige Asthma, hvortil senere kom Hjertelammelse, saa han i 1868 maatte have Hjælp til Arbejdet i den store Skole. Da Provst Mørk visiterede Skolen to Aar efter, at Barsøe havde begyndt at holde Hjælpelærer, udtalte han til Barsøe, inden han begyndte Visitatsen: „Hvis Skolens Standpunkt er lige saa godt nu, som da De traadte tilbage, saa er jeg godt tilfreds.“

I sit Ægteskab havde Barsøe tre Døtre. Datteren Karen Barsøe er min Mor. Min Morfar døde 6. Marts 1879, saa det er kun gennem mine Forældres Omtale, at jeg har mit Kendskab til ham; jeg var i mit syvende Aar, da han døde.

Jens Petersen Barsøe,

den næstældste af Brødrene, er min Farfar. Allerede som lille Dreng gjorde han sig bemærket. Der var Auktion i Smidstrup By over en afdød Enkes Bohave. Lille Jens Barsøe var mødt til Auktionen, og hans Far havde overtaget Bestillingen som Skriver. Auktionen begyndte, og det morede Drengen at høre paa, hvordan det ene Bud afløste det andet. Da en Dyne blev raabt op, begyndte Folk at byde; men der var ikke stor Købelyst, Budene faldt lidt trevent, men saa tog

Drengen fat. Første Gang sagde han: „Fire Skilling til“. Da en anden havde haft Ordet, raabte han: „Marken fuld!“ Hammeren faldt, og der spurgtes: „Hvis var Budet?“ En gammel Kone svarede: „Det var misæll lille Jens Barsøe“. Men da hans Far hørte det og sagde: „Va, Va!“, tog Drengen afsted hjemefter, saa hurtig han kunde.

En Dag havde de faaet fremmede i Smidstrup Skole; det var Lærer Velling og hans Kone. Om Eftermiddagen gik Jens med sin Mor og Madam Velling ude i Haven. Jens gik med sin Mor ved Haanden, men var en opmærksom Tilhører til de to Koners Samtale. Madam Velling var ved at beskrive en anden Kones Udseende og sagde: „Jeg ved ikke, hvem jeg skal ligne hende ved; hun er saadan en lang, tynd, grim en.“ Jens hjalp hende ud af Forlegenheden; thi pludselig sagde Drengen: „Sej dig sjel!“

Allerede som Dreng havde han let ved at rime. Hans Forældre havde en Tjenestepige, som hed Maren; hun og Jens kom let paa Kant med hinanden. En Gang da en saadan Uoverensstemmelse var indtruffet, tog Jens den frygtelige Hævn at lave et Vers om Maren. Verset lød saaledes:

Maren Nielsdatter Ude, du æder til du spruder.
Du sætter saa sur en Mund, du trouer nok, det er sund.

Hans Far havde en medfødt Afsky for Katte; han sad i en Sommerferie paa sit Katheder i Skolestuen og skrev paa et Testimonium. I Loftet var en Ventil lige over ham. Nu havde Jens faaet fat paa en Kattetilting, og for at være paa den sikre Side gik han ind til sin Mor og spurgte hende, om han maatte lade Killingen dumpe ned gennem Ventilen, saa den kunde lande paa Ryggen af hans Far. Hans Mor gav ham Lov til

det; men Killingen kom lige saa hurtig ud af Skolestuen, som den var kommet ned. Jens morede sig, fik igen fat i Killingen, og denne maatte adskillige Gange foretage Rejsen gennem Ventilen. Omsider blev det for meget for hans Far; han rejste sig og gik ind og beklagede sig for sin Kone; han kunde ikke begribe, hvor Katten kom fra. Han fik nu Sammenhængen at vide, og de morede sig alle tre.

Læreren i Brøndsted Jens Dithlevsen var gift med en Datter fra Smidstrup Skole; hun hed Cecilie. Hos Lærer Dithlevsen, der altsaa var hans Svoger, forberedte Jens sig til at komme paa Seminariet.

Dithlevsen var en mild og flittig Lærer; han havde sin egen Maade at holde Skole paa. Medens det i den Tid hørte til Dagens Orden, at Børnene pryglede med Tamp eller Spanskrør, saa forstod han at omgaas Børnene paa en saadan Maade, at de i den Grad kom til at holde af ham, at de ikke nænnede at gøre ham imod. Lærer Dithlevsens Optræden i Skolen gjorde saa stærkt et Indtryk paa Jens Barsøe, at han aldrig glemte det, men siden, da han selv blev Lærer, søgte han at bruge samme Fremgangsmaade.

I 1833 rejste han til Lyngby og skulde være Huslærer for Seminarielærer Krarups Børn; til Gengæld skulde Lærer Krarup yderligere forberede ham til Seminariet.

Da et Aar var gaact, og han var optaget paa Seminariet, tabte hans Forældre ved Kaution en Del Penge, og det blev meddelt ham, at hvis han ikke kunde gaa op til Eksamen i dette Aar, skulde han holde op. Det var et slemt Slag for ham; den almindelige Uddannelsestid paa Seminariet varede i to Aar, og nu fik han Valget imellem enten at holde op straks eller indstille sig til Eksamen efter et Aars Uddannelse.

Efter Samraad med Lærerne fortsatte han. I den Tid maatte Seminariet skaffe de uddannede Elever Plads. De Folk, der havde Brug for en Seminarist, henvendte sig til Seminarieforstanderen, som saa meddelte Dimittenderne, hvilke Pladser der var. Jens Barsøe fortalte, at Forstander Sidenius en Dag havde meddelt, at en Landbrugsskole i Norge ønskede en Seminarist. Han gik til Forstanderen og spurgte, om han kunde faa Pladsen, hvis han fik 3. Karakter. Forstanderen svarede: „De faar ikke 3. Karakter, det vil jeg love Dem.“ „Ja, saa bliver jeg her hjemme.“ Han bestod Eksamen med 2. Karakter og blev Huslærer hos Kaptajn Nechermann paa Kjærsgaard i Bredstrup Sogn ved Fredericia.

Pladsen dér var vanskelig; thi Kaptajnen vilde, at Børnene skulde lære noget, men Fruen taalte ikke, at de blev rettede. Kaptajnen stod undertiden og lyttede ved Døren ind til Børnenes Skolestue, og hvis han da fik Indtryk af, at Børnene ikke fulgte opmærksomt med i Undervisningen, kom han ind og straffede dem. Efter et saadant Optrin holdt Jens Barsøe ikke af at komme ind og spise til Middag; thi Kaptajnen var vred, og Fruen var ulykkelig.

Under hans Ophold som Huslærer paa Kjærsgaard fik Forvalteren dér en anden Plads. Da Kaptajnen selv var ukyndig i Landvæsen, bad han Huslæreren træde hjælpende til.

Jens Barsøe, der ikke var ukyndig i Landbrug og tillige var meget praktisk, fik nu travlt. Han maatte staa tidlig op, og naar Arbejdet var godt i Gang, maatte han midt paa Dagen undervise Børnene.

Barsøe befandt sig vel ved Arbejdet med Landbruget, og han fyldte Pladsen saa godt, at Kaptajnen efter nogen Tids Forløb tilbød ham Pladsen som For-

valter, men han skulde tillige være Huslærer ved Siden af.

Det gik godt en Tid; men en Dag kom der Forespørgsel fra Provst Thune i Gauerlund, om han vilde have Hjælpelærerpladsen i Vinding. Kaptajnen bød Barsøe en stor Løn, hvis han vilde blive hos ham i fem Aar; han vilde, naar de fem Aar var omme, udbetale ham 800 Rigsdaler, og saa vilde han desuden give ham saa meget, at han kunde klæde sig anstændigt. Kaptajnen sagde: „Naar De staar som Ejer af 800 Rigsdaler, kan De let fri Dem ind i en god Gaard.“

Barsøe maatte tage en Bestemmelse; men det var ikke let for ham. Sagde han nej til Provstens Tilbud, afskar han sig selv fra senere at blive ansat i Provstiet, og paa den anden Side var Kaptajnens Tilbud fristende, især naar man tager i Betragtning, at næsten alle Lærere var økonomisk daarligt stillede. Han kunde ikke raade sig selv, men maatte til Smidstrup for at tale med sine Forældre. Resultatet blev, at han tog mod Provstens Tilbud og blev Hjælpelærer i Vinding.

I Vinding blev den myndige Provst Thune hans Sognepræst. Foruden at være Hjælpelærer var han tillige Kirkesanger. Naar han sang i Kirken, forlangte Provsten af ham, at han skulde udtale Ordene saa tydeligt, at Provsten let kunde forstaa dem. Under en Gudstjeneste sang en Mand meget kraftigt med. Provsten kom da hen til Barsøe og sagde: „Gaa ned og bed ham holde Kjæft!“ Da Barsøe paa sin Vandring op og ned ad Kirkegulvet kom ned til Manden, standsede han et Øjeblik og sagde til ham: „Det var ret, Niels“. Denne Udtalelse bevirkede, at Manden dæmpede sin Stemme lidt, og Provsten var tilfreds. — Naar Barsøe talte om sit Ophold i Vinding, var der især to Hjem, han ofte omtalte; det ene var Sognefoged Hans Lade-

gaards og det andet Jørgen Sørensens Enkes. Hun var Mor til to Sønner: den senere Landstingsmand Peter Jørgensen af Hesselballe og Sognefoged Bertel Jørgensen af Vinding. De to Mænd, der begge var Skoledrenge dengang, hørte til hans flinkeste og kæreste Elever.

Medens Jens Barsøe var Hjælpelærer i Vinding, havde han et langt Sygeleje; han led af Tyfus og laa i flere Uger og var opgivet af Lægerne. Distriktslægen havde en ung Læge Hvidding med sig, og da Barsøes ene Øre flød med Materie, sagde den unge Læge, at han havde været med til at skære et saadant Flod ud, og Lægerne blev enige om at komme igen næste Dag og foretage Operationen; der var jo intet at risikere, for Patienten døde alligevel.

Uden at Lægerne anede det, hørte og forstod han alt, og han laa nu i stor Spænding over, hvad næste Dag vilde bringe.

Han kom godt over Operationen; han beholdt alle sine Dage et stort Ar bag det ene Øre. Trods det, at Lægerne altsaa havde opgivet ham, stod han Sygdommen igennem. Da han kom op, kunde han næsten ikke gaa; det ene Ben var blevet fuldstændig stift. Lægerne gav ham det Raad, at han ofte skulde lade hele Legemets Vægt hvile paa det daarlige Ben; det gjorde han, og en Dag gav det et Knæk i Knæet; efterhaanden blev Benet fuldstændig rask.

Efter Sygdommen led han saadan af Sult, at han næsten ikke kunde faa Mad nok. Dengang var det overalt Skik, at der ud paa Aftenen spistes Boghvedegrød til Nadver. Dette Maaltid deltog han tidt i paa to Steder samme Aften. Fra det sidste Sted fik han endda ofte nogle Stykker Mad med sig hjem, som han saa spiste om Natten, naar han vaagnede af Sult. Den store

Mængde Mad bevirkede, at han hurtig kom til Kræfter. — Mens han var i Vinding, søgte han Lærereembedet i Vork i Egtved Sogn. Dette Embede fik han, og den 21. September 1839 holdt han Bryllup.

I Vork blev han ikke længe; han flyttede til Højen Sønderskole. Fra sit Ophold i Højen omtaler han Mads Oksvig, som han kom til at staa i nært Forhold til. Om ham fortalte han følgende:

Mads Oksvig skulde levere Tiendekorn til Sognepræsten i Højen. Nu var det en gammel Regel, at før Indkøringen af Korn kunde begynde, skulde Præsten møde paa Marken og udpege, fra hvilken Side af Kornstykket han ønskede sit Tiendekorn taget. Passede det saa ikke Præsten at modtage sit Korn, vilde Oksvig køre sit eget i Hus; thi Vejret var vanskeligt. Det var ikke Præsten belejligt at modtage sit Korn denne Dag, og da Oksvig derfor vilde begynde Indkøringen af sit eget Korn, gjorde Præsten Indsigelse; han forlangte, at Oksvig skulde lade sit Korn staa, til Tiendekornet var taget fra Marken. Oksvig fandt Præstens Forlangende urimeligt, og herover blev Præsten meget vred og udbød: „Ved du, hvor din Formand gik hen? Han gik til Helvede.“ Oksvig blev ikke Præsten Svar skyldig; han sagde: „Ved han, hvor hans Oldemor gik hen? Hun blev manet ned i en Port i Laasbygade i Kolding,“ og Mads Oksvig kørte sit Korn i Hus. Jens Barsøe kom ogsaa til at kende Hedeopdyrkeren Dalgas's Farbroder, Carl Dalgas, som ejede Gaarden Aldebertsminde; han underviste privat en Datter af denne.

I 1842 blev Jens Barsøe sin Broders Eftermand i Taagelund og Bølling. Han boede i Taagelund, men som allerede meddelt maatte Læreren der undervise tre Dage ugentlig i Bølling. Naar han opholdt sig i Bølling, boede han hos Enken Inger Berg, der kort

efter blev gift med Chr. Jepsen fra Vonsild. Hos disse to havde Jens Barsøe et udmærket Hjem, og han omtalte dem altid med stor Velvilje. Sognefoged Hans Roed og hans Søn Jens Roed var ogsaa hans nære Venner.

Men intet Hjem stod ham og hans Hustru saa nært som Hjemmet i Nyberg Mølle, der ejedes af Kammerraad Thulstrup.

Naar Jens Barsøe var hjemme i Taagelund, var der daglig Forbindelse mellem Skolen og Møllen, og Kammerraaden og Barsøe holdt af hinanden som to Brødre.

Han kom i nært Forhold til mange af Beboerne i sit store Skoledistrikt og befandt sig udmærket mellem dem.

En Dag kom en Mand fra Taagelund ind til ham og meddelte, at hans Kone var død. Manden var meget bedrøvet, og det undrede egentlig Barsøe; thi nævnte Mand og Kone havde nærmest levet sammen som „Hund og Kat“. Barsøe lod en Bemærkning falde om det, og herpaa svarede Manden:

„Ja, ja Barsøe, der er osse Ly ved en Tvonbusk!“

I 1846 blev Embedet i Gaarslev ledigt, og Barsøe meldte sig hos Provst Thune i Gauerlund som Ansøger. Som Skik og Brug var dengang, meldte han sig i Provstens Køkken. Da Provsten saa ham, sagde han straks: „De faar ikke Gaarslev!“

Efter den Besked var der ikke mere for Barsøe at bie efter, han sagde derfor Farvel og vendte sig og gik; men Provsten kaldte ham tilbage og spurgte, om han ikke vilde tale med ham. Barsøe svarede, at han kom, fordi Provsten havde lovet ham Forflyttelse; men nu vilde han saa søge til Naboprovstiet. Da Provsten hørte det, nævnte han tre Embeder, som alle blev

ledige til Maj. „De kan nu selv bestemme, hvilket af de tre De ønsker.“ Han valgte Trelde, som han tiltraadte Maj 1847.

I Mellemtiden indtraf følgende: I Søren Hempels Avis, som udgik fra Odense og holdtes af de fleste Præster her paa Egnen, stod en Artikel om, hvorledes Provsten i Gauerlund behandlede Lærerne. Ved et Præstekonvent, som holdtes i Pjedsted Præstegaard, kom Avisartiklen paa Tale. Provsten var meget vred og udtalte: „Det er Barsøe i Taagelund, der har skrevet den; jeg kender hans Maade at skrive paa; men det skal han komme til at angre!“ Videre kom Provsten ikke. En ung Kapellan Asmussen rejste sig og sagde: „Naar en Mands Velfærd staar paa Spil, saa byder min Samvittighed mig at meddele, at jeg er Artiklens Forfatter.“

Inden Præstekonventet afholdtes, havde Præsten i Smidstrup vist den gamle Lærer Barsøe Avisen, hvori Artiklen stod; han blev bange for, at det var hans Søn Jens, der havde skrevet den, og den gamle begav sig straks til Fods til Taagelund, og han blev meget glad ved, at hans Søn intet havde skrevet.

Paa Konventet blev Sagen jo opklaret. Kapellanden fik kort efter Embede paa Fyn, og Jens Barsøe flyttede til Trelde.

Hans Eftermand i Taagelund blev hans yngste Bror Hans Smith Barsøe, saa de tre Brødre fra Smidstrup Skole afløste hinanden. Det er vist et ret sjældent Tilfælde, at tre Brødre paa Rad er Lærere i samme Embede.

Fra 1899—1906 var jeg Lærer i Egtvedskov Skole. Ved et Gilde traf jeg sammen med en gammel Kone, som fortalte mig, at hun havde gaaet i Skole hos en Lærer i Taagelund, som hed Barsøe. Jeg spurgte hende da

om, hvad hans Fornavn var. Det vidste Konen ikke; „men,“ fortsatte hun, „vi havde nu vor egen Maade at benævne dem paa. Vi kaldte dem den alvorlige, den muntre og den strenge.“ Konen fortalte mig nu, at det var den muntre, hun havde gaaet i Skole hos, og jeg kunde da meddele hende, at han hed Jens Barsøe, og at han var min Farfar.

I Trelde virkede Jens Barsøe i næsten 12 Aar. Det var en rigtig Slideplads, som kun var tarvelig lønnet, saa han maatte se at tjene noget ved privat Virksomhed. Han oprettede i Fællesskab med Gaardejer Jørgen Aamand et Saltværk, som gav godt Overskud; men Driften medførte saa store Vanskeligheder, at de tilsidst besluttede at sælge det. Derefter købte han en Jordlod, og den gav ham et godt Udbytte.

Børneantallet i Skolen var nu blevet saa stort, at der skulde ansættes en Andenlærer. Sogneforstanderskabet vilde imidlertid gerne skaane Sognet for den Udgift, som Ansættelsen af en Andenlærer vilde medføre. Det bad Provst Thune om at komme og visitere Skolen. Der undervistes dengang 114 Børn, der var delt i to Klasser. Provsten var meget tilfreds med Skolens Tilstand; han erklærede, at den hørte til de flinkeste i hele Provstiet. Efter denne Udtalelse forhandlede Forstanderskabet med Barsøe, og Resultatet blev, at han fremdeles skulde fortsætte som Enelærer mod en aarlig Ydelse af 10 Tdr. Byg efter Kapitelstakst saalænge, der var for mange Børn, og saalænge Skolens Standpunkt var tilfredsstillende. Provsten tilfaldt Overenskomsten.

Under „Slavekrigen“ var der stor Angst blandt Treldeboerne, og Mødre med Smaabørn blev sejlet til Bogense; blandt disse var Barsøes Hustru.

Mange af Gaardmændene i Trelde var meget vel-

havende; de satte dog ikke Pengene i Sparekassen, de havde endnu Statsbankerotten i frisk Minde. Penge-sedler brød de sig heller ikke stort om, men gode solide Sølv- og Guldpenge holdt de ved og gemte dem hen.

Da Krigen kom (Treaarskrigen), henvendte en rig Gaardmand, Peder Lassen, sig til Lærer Barsøe og bad ham at hjælpe sig at begrave Penge og Kostbarheder. Sølvpengene blev indsvøbt i et Lagen for sig, Guldpenge og Kostbarheder i et andet Lagen. Begge Lag-ner med Indhold blev gravet ned i samme Hul, Sølv-pengene laa øverst. Da Krigen var ovre, og Skatten skulde hæves, viste det sig, at Sølvpengene var borte, men Guldpenge og Kostbarheder i Behold. Skønt Barsøe aldrig følte Spor af Mistanke mod sig, var han meget ked af, hvad der var sket, og endelig lod det til, at der skulde komme Lys i Sagen.

Et Par Tømmersvende blev ved Rejsning af et Hus Uvenner, og den ene sagde til den anden: „Du kan maaske fortælle os noget om Peder Lassens Sølvpenge?“ Denne Udtalelse blev meddelt Barsøe. Tøm-mersvenden var imidlertid rejst, men det lykkedes at faa opspurgt, hvor han opholdt sig. Peder Lassen og Barsøe drog derhen, og de fik Manden med tilbage. Næste Dag skulde Politiet foretage Afhøring. Men da Barsøe om Natten laa og sov, kom Peder Lassen og kaldte paa ham. Han henstillede til Barsøe, om de ikke skulde lade Manden løbe. „Selv om det er ham, faar a jo ikke mi Pæng igen, og bliver han straffet, saa er a rej for, at det føst han kommer ud, saa bræn-der han æ Gor aa for at hævne sig; a faar aalle en rolle Tim.“ Barsøe gav sit Samtykke til, at Manden fik Lov at gaa.

Efter en 40 Aars Forløb, da en Kone i Trelde holdt

Storvadsk, opdagede Vadskerkonen, at der paa et Lagen stod P. L. S.; da hun spurgte Konen, hvad det var for et Lagen, svarede hun, at det vidste hun ikke, men hendes Mor havde altid sagt, at hun skulde være forsigtig med det Lagen. Man var nu klar over, at de stjaalne Sølvpenge havde været indsvøbt i dette Lagen; men de Folk, som kunde give Besked, var for længe siden døde.

Et andet Eksempel paa stor Pengebeholdning er følgende: En Gaardmand købte af en Nabo en Jordlod, der kostede 3600 Rigsdaler. Da Handelen var afsluttet, kom Køberen og bad Lærer Barsøe om at faa en Prokurator fra Fredericia til at tage ud til Trelde og skrive Skødet. Prokurator Seidelin mødte og spurgte om Betingelserne, navnlig om hvormeget, der skulde udbetales straks. Manden svarede: „Lille Prokurator, han kunde vel ikke ordne det saadan, at alle Pengene bliver udbetalt i Dag?“ Seidelin studsede, men Manden fortsatte: „Saa er den Sag ude af Verden.“

Barsøe blev nu sat til at tælle Penge op af en stor Skuffe; Beløbet blev udbetalt i Specier.

Barsøe fortalte ligeledes, at han en Gang skulde skrive et Gældsbevis paa 400 Rigsdaler, som en Mand udlaante i Sedler; men i Gældsbeviset stod, at Laantageren skulde forpligte sig til at tilbagebetale Beløbet i rede Sølv.

I 1856 skulde Trelde Skoles ældste Klasse møde til Bispevisitats i Trinitatis Kirke i Fredericia for Biskop Daugaard.

Barsøe skulde tale med Børnene om Loven sammenlignet med et Spejl; han gjorde det til stor Tilfredshed for Biskoppen. Efter Overhøringen skulde Børnene synge, og der var mange, der sang fortrinligt.

Biskoppen fik overrakt en Fortegnelse over, hvilke Melodier, der var indøvede, og han forlangte da at høre: „Ej Livets Kummer, Jordens Møje“. Søren Skytte begyndte, og Klassen sang den paa egen Haand meget tilfredsstillende.

Før man gik til Bords ved Middagen i Præstegaarden, kom Biskoppen hen og sagde til Barsøe, at de to ganske bestemt havde set hinanden før, men hvor de var mødtes, kunde Biskoppen ikke huske, men „maaske De kan hjælpe mig?“

Barsøe fortalte da, at han som Dreng havde ledsaget to Studenter fra Smidstrup Præstegaard til Velling, hvor Studenterne vilde se et stort Hjortegevir, som var fundet der; Studenterne tiltalte hinanden med Jacob og Peter. Biskoppen sagde nu: „Saa hedder De Jens; jeg husker godt lille Jens; Jacob det er mig, og Peter er Provst Stokholm.“

Nu blev der kaldt til Bords, og Biskoppen vilde sidde sammen med Barsøe. Biskoppen lovede ham Forflyttelse til et bedre Embede, og han holdt sit Løfte; thi i Marts 1859 blev Barsøe kaldet til Lærer og Kirkesanger i Bredstrup, der dengang var et af Vejle Amts bedste Lærerembeder.

Lærer S. Thomsen i Dons blev forberedt til Seminariet af Lærer Kjersgaard og Provst Thune i Gauerslund. Ved et Præstekonvent hos Provsten gik Thomsen tilhaande, og her blev han Vidne til følgende: En af Præsterne spurgte Provsten om, hvem han ansaa for at være den dygtigste Lærer i hele det store Provsti. Provsten svarede: „Lærer Barsøe i Trelde. Med Hensyn til Evner til at føre Børnene frem er han den dygtigste. Der er mange Lærere, som har flere Kundskaber, men velbegavede Børn kan Barsøe hjælpe, saa de bliver dygtigere end han selv.“

Fra Trearskrigen fortalte Barsøe følgende Soldaterhistorie. Paa en af Gaardene i Trelde havde man en dansk Sergent i Indkvartering. Sergenten havde den Vane, at han, naar det var meget varmt, klædte sig fuldstændig af og gik sig en Tur i Haven. Denne Mangel paa Blufærdighed virkede meget generende paa Kvinderne i Gaarden, der beklagede sig til deres Husbond og forlangte af ham, at han skulde sætte en Stopper for Sergentens Opførsel. Gaardejeren henvendte sig nu til Gaardejer Outsens i Trelde og spurgte ham, hvorledes han mente, han bedst skulde forholde sig i denne Sag. Outsens sagde: „Du skal gaa ind til Kaptajn Wegener, han bor hos mig, og han skal snart ordne det.“

Gaardejeren fulgte Outsens Raad; han gik ind til Kaptajnen og sagde, at han var meget misfornøjet med Sergentens Opførsel. „Hvad gør han?“ spurgte Kaptajnen. Gaardejeren undsaa sig ved at fremsætte den virkelige Grund og sagde blot, at Sergenten maatte skamme sig over sin Optræden. „Ja, men hvad er der i Vejen? De maa virkelig fremføre noget bestemt.“

Nu kneb det for Manden. Han sagde: „A kan kun sej om ham, at han er Herren forbræk mæ en rigtig Fynbosnud!“ „Vil De se, De kommer ud,“ sagde Kaptajnen, „har De ikke anden Anklage mod Manden end det, at han er Fynbo?“

Da Manden kom ud og fortalte Outsens, hvorledes hans Audiens hos Kaptajnen var forløbet, morede Outsens sig kosteligt og sagde til ham: „Du ved maaske ikke, at Kaptajnen selv er Fynbo?“ Det vidste Manden ikke, og nu kunde han egentlig godt forstaa, at Kaptajnen var bleven vred.

Outsens meddelte nu Kaptajnen, hvad Klagen gik ud

paa, og fra den Dag maatte Sergenten indstille sine Vandringer i Adamskostume.

I Bredstrup befandt Barsøe sig særdeles godt; han stod i et venligt Forhold til Beboerne, og i Skolen arbejdede han sig træt og glad. Med de forskellige Præster her kom han godt ud af det; men Pastor Albert Schack foretrak han vist for de andre.

Han stod altid i godt Forhold til sine Foresatte; Provst Mørch satte han meget højt. Da han var 60 Aar gammel blev han Dannebrogsmænd, en Udmærkelse, som han satte megen Pris paa. Han trak sig tilbage, da han var fyldt 73 Aar, November 1889.

Han gruede for, hvordan han skulde faa Tiden til at gaa. Han byggede sig et Hus ved Vejle—Snoghøj Landevejen i Bredstrup. Til Huset havde han saa megen Jord, at han kunde holde en Ko, og den og Jorden vilde han selv passe; men han opdagede snart, at Arbejdet blev ham over Haanden, og saa flyttede han til en af sin anden Hustrus Døtre i Stallerup, hvor han døde omtrent 95 Aar gammel, meget affældig.

Ved hans Jordefærd takkede hans Søn Ole paa Søskenes og egne Vegne for den kærlige og omhyggelige Fader, han havde været for dem. Pastor Schack takkede for alt det, gamle Barsøe og han havde delt sammen, samt for al den Besked han havde faaet af Barsøe ikke blot om Egnen, men om hele Vejle Amt. Hans Brodersøn, Stiftsprovst Barsøe i Aalborg, talte i Kirken og tegnede et kønt Billede af sin livlige og glade Farbror, som han og de unge i Slægten havde glædet sig saa meget over at være sammen med; han forrettede Jordpaakastelsen.

Han kom til at hvile i sin første Kones Grav, og paa

Gravstedet har hans Børn af første Ægteskab rejst en Mindesten over deres Forældre.

Hermed slutter, hvad jeg har at berette om de to ældste Brødre fra Smidstrup Skole. Den yngste Broder, Hans Smith Barsøe, fortæller jeg intet om, men jeg henviser til, hvad hans Søn, Stiftsprovst Barsøe meddelte om ham i V. A. Aarb., 1. Halvb. 1929.
